

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vinko Brus.

Prijatelj nesrečnega tov. Vinka Brusa, ki se je dne 3. t. m. ustrelil v Matenji vasi na Notranjskem, nam piše:

Na starega leta dan sva se sešla s pokojnim Brusom pred ljubljansko pošto. Dasi sva bila prijatelja že dolgo let, ni bilo to pot one iskrenosti kot sicer. Videlo se mu je, da skriva nekaj, pa ne more skriti. Tožil mi je, kakor si potožimo tovariši med seboj. Potožil o denarni krizi in me nervozno izpraševal, če vem za kakšno službo ali za koga, ki bi mu kaj posodil. Bil sem tudi v takem položaju, da mi ni kazalo nič drugega kakor, ali iti k sodišču ali pa seči po samokresu. No, prišla je pomoč ravno v zadnjem trenutku. Pravi mi je, da gre v Srbijo in da pade v kratkem odločitev. »V petek menda že grem«, se mu je izvililo iz prsi. Čudno, tako čudno me je pri tem pogledal, da mi je zastala beseda. In zdaj vem, da je bil to njegov poslovilni pogled! Domenila sva se, da se snideva zvečer v Narodnem domu in da skupno pričakava Novega leta. Pa ni ga bilo. Sam ga je čakal, ker je vedel, da bo on sam rešen trpljenja, ki ga trpi še nebroj tovarišev v deželi krivic in inkvizicije. Ni si hotel, Vinko, da umrješ kot »pes za plotom« — umrl si kot junak, ki ne klone tilnika krivičnikom, ampak si rajši izbere mrzlo smrt za spremeljalko v večnost!

Tovariš Brus, ki se je dne 3. t. m. v Matenji vasi ustrelil, je zapustil svojemu prijatelju pismo, ki je iz njega spoznati, kaj ga je gnalo v smrt. Iz tega pisma objavljamo tista mesta, ki pojasnjujejo Brusovo tragično smrt. Glase se tako:

Dragi!

Ko dobiš to moje pismo v roke, me že ne bo več med živimi. Prosim Te, ne zaničuj me, ampak pomiluj me! Moje življenje je bilo izgrešeno — nisem znal živeti, da bi bilo prav meni in drugim — izpremeniti sedaj ne morem več, zato je bolje, da se ločim . . . Saj sem živel že več časa dvojno življenje: Na zunaj sem bil vesel, obupno vesel, ker sem se navadil

pod zunanostjo celo notranjost skrivati, a v meni je kipel in vrelo. Sedaj tudi tega ne morem več! Pretrpel sem mnogo — konec naj bo . . . Veselil sem se draginjske doklade, da bi vsaj deloma poplačal svoj dolg; ko je nisem dobil, sem to stvar pospešil . . . Se sedaj ob koncu preklinjam klerikalizem; bojju se zoper njega, samo pazi, da Te ne ubije! Dobro mu je vsako sredstvo . . . Občutil sem to zadosti sam! Rad, jako rad sem bil v Matenji vasi, počutil sem se čisto domačega med vsemi ljudmi.

»Sava« piše:

Pretečeni teden se je dogodil v Matenji vasi pri Postojni pretresljiv slučaj. Mlad, komaj 27letni učitelj si je pognal kroglo v srce, ker so ga v to prisilile gmotne razmere. Zadnje upanje je stavil v draginjsko doklado, katero mu je pa kranjski deželni odbor odrekal.

On je nesrečna žrtev žalostnih, nad vse sramotnih preganjanj kranjskega naprednega učiteljstva od strani klerikalnega deželnega odbora. Strahovalci kranjske dežele so, namesto da bi regulirali že davno potrebne učiteljske plače, ki bi vsem brez razločka za pošteno delo zagotavljale pošteno plačilo, uvedli draginjske doklade, ki jih z neusmiljeno pristranostjo razdeljujejo med svoje pristaše, neoziraje se, je li potreben ali ne, onim pa, ki niso njihovi politični somišljeniki, brezobzirno odrekajo. Tako sistematično kvarijo značaje, vzgajajo hinavce in podle denunciantne. Ni zaman trdil nek Slomškar, da bi moral vsak Slomškar nositi na hrbtu tablico z napisom hinavec.

Mar je klerikalnem beda in resnična potreba učiteljstva, njim je le na tem, da je učitelj Slomškar. Če je Slomškar, mu ni potreba izpolnjevati šolskih zakonov, lahko počenja karkoli hoče, on je nedotakljiv, vrhutega pa še deležen nagrad v podobni svetlih kronic na rovaš svojega naprednega tovariša.

Kaj pa višje šolske oblasti? Vsaj bi morale te vendar nepristransko postopati ter imeti le blaginjo in napredek šolstva pred očmi. Hm . . . duhovni član okr. šol. sveta se baha, da je pri okrajnem šolskem

svetu edino on gospodar in nihče drugi. Deželni šef pa se je baje odrezal pri neki priliki: »Zaradi enega učitelja se ne maram zameriti dr. Šušteršiču.«

V seji kranjskega deželnega zbora dne 28. decembra 1911. je bil sprejet sledeči predlog:

»Deželnemu odboru se naroča, da naj po svoji previdnosti izplača onim učiteljem 25 odstotno draginjsko doklado, ki niso bili doslej še te doklade deležni.«

Glasiom tega sklepa dobe drag. doklado vsi, brez izjeme s to razliko, da kdor je bolj potreben — vseh 25%, manj potrebni pa nižje odstotke.

In kako se je delila ta doklada? Napredni učitelji so bili že vnaprej izključeni od teh doklad, pristni Slomškarji, to je hujšskaji so dobili po 25%, drugi 20%, manj zanesljivi 15% ali 10%. Kako so se ozirali na potrebo, je razvidno iz tega slučaja: V Tuhinjski dolini službuje učiteljica, koje mati trdi, da si lahko privoščiti oficirja za zeta, ker ji kavcija ne dela skrbi, je dobila doklado, njena koleginja pa, ki ima pri sebi ubogo mater ter vleče na mesec je 66 K, ni dobila ničesar.

In tako bi se dalo naštetih nebroj slučajev, kako so dobile draginjske doklade klerikalne kreature, ki so dobro situirane, imajo hiše in premoženje, a napredni učitelji, če je še bolj pošten, priden in vesten, pa ničesar. To je vnebovpijoča krivica, kakor gospodari zdaj kler. večina z denarjem, ki ga zbira vsa dežela in kako s tem denarjem, ki pride v pretežni večini iz naprednih vrst, kupuje mrtve duše za sramotno nagrado — neznačajnosti in nezvestobe. Naravno je, da pri takih razmerah trpi šola. Kako bo vzgajal učitelj otroke k značajnosti, ako sam ni značajen. Naloga vseh poštenomislečnih je, da pomagajo streti to neznosno strahovlado, da jo pohodijo in pomendrajajo, kakor se pokonča in uniči strupen gad.

Ne želimo, da bi si še kdo poskušal pomagati z revolverjem v roki. Dovolj je te žrtve, vsaj ta kriči do neba po maščevanju. — Mi poznamo naše učiteljstvo in vemo, da mu ne manjka dobre volje in odločnosti. Taka krivica boli vsakega, krivica razburja. Zato kličemo na naslov tistih, ki so vzrok teh krivic: Stojte! Nazaj

na pot pravice in poštenosti, dokler ni prepozno! Revolver, ki je bil tu obrnjen v lastno telo, bi se utegnil v roki skrajno razburjenega človeka — zasukati.

Tragedije v Matenji vasi se je spomnil tudi — »Slovenec«, in sicer na način, ki je samo klerikalnem lasten. Nam pravi, da smo hijene na grobu, in toliko da nam ne očita, da smo mu mi lastnoročno potisnili samokres v roke! Da se otme pozabnosti »Slovenčeva« perfidnost, jo navajamo doslovnno. »Slovenec« od zadnje sobote piše tako:

»Liberalno učiteljstvo se je zbralo na grobu nesrečnega učitelja Brusa in v svojem »Učiteljskem Tovarišu« tako-le tuli: »Prelita kri v Matenji vasi kriči po osveti! Prelita kri v Matenji vasi kriči do neba, da mora biti konec takim razmeram! Ali pa si sedanjim gospodarji ljudskega šolstva predstavljajo regulacijo učiteljskih plač v znamenju revolverja? Ali je res dana vsa oblast trinogom, krvosedom, ubijalcem? Ali naj se vsi postrelimo, da nasitimo pohlep po krvi naših besnih sovražnikov?« — Nismo nameravali pisati o pravem vzroku smrti nesrečnega Brusa. Dobro je ta vzrok znan po Notranjskem. Zadolžil se je pri liberalcih, za katere je z vso močjo agitiral. Za menico, o kateri se toliko govori, je bil porok mož neke postojnske hotelirke. Živel je tako, da je prišel domov ves zaspan in večinoma ga je bilo treba klicati, ko se je šola pričela. Ko je nesrečnej, po vseh svojih zvezah, obračunal s svojim življenjem, je izlil svoj konfiteor v pismu — očetu. V tem pismu na očeta nesrečni mladi mož, ki ga je liberalizem speljal na razna nepravda pota, tako-le odgovarja liberalnim učiteljskim hijenam:

Dragi mi vsi!

Popolnoma sem se izgubil, dobro, če se me še spominjate.

Živel nisem prav — zato tudi nimam več pravice do življenja. Ne zamerite mi, da se tako poslovim od Vas in da tako umrem. Kdaj, tega ne bodete zvedeli, da morda bi ne mogli priti sem. Kar je mojega perila in obleke, Vam bo poslal moj prijatelj; sem mu že naročil, družega pa tako

LISTEK.

Iz umetniškega sveta.

Slovensko deželno gledališče.

Naskok na mlin. (1870). Ljudska opera v treh dejanjih. Po pripovedi Emila Zola uglasbil Karel Weis. Vsebina: I. dejanje. V lotarinški vasi Rocreuxe obhajajo pri mlinarju in županu Devriexu zaroko hčerke Francoise z mladim Belgijcem Fredericom. Vesela družba navdušeno nazdravlja bodočemu paru, vaški kvartet mora celo zapeti podoknico, nazadnje začno živahno plesati. Nenadoma se začuje pruska godba. Družba se vsa preplašena razkropi, le Frederic strelja čez ograjo na Pruse, ki ga iz zasede napadejo in mu vzemo orožje. Stotnik pove, da bo čez dve uri ustreljen. — II. dejanje: Pruski vojaki večerjajo in se šalijo z deklo. Glas trobente jih šele spomni, da morajo počivat. Vsi odidejo. — Kmalu privedeta dva vojaka uklejenega Frederica. Stotnik mu obljubi prostost, če pokaže Prusom skrivna pota skozi sanvalske gozdove v Montredon, kar pa Frederic odločno odkloni. Ponoči pride k njemu skozi okno zaročenka Fran-

coise, ki ga pregovori k begu. Da se bo branil pred fizilirjem, ki stoji na straži, da mu nož. Hoče ga ustaviti, Frederic mu zasadi nož in preplava reko. — III. dejanje. Dani se, vse je še tiho v mlinu, hornist trobi budnico. Nato privedejo vojaki ranjenega fizilirja. Stotnik misli, da imajo Frederica skritega in zahteva od Devriexa, naj ga izroči, drugače ustrele njega. Frederic pride sam nazaj, ker noče, da bi bila nevesta in njen oče brez varstva. Strel iz topa naznani, da se bližajo Francozi in z njimi rešitev. Prusi gredo nad nje, Frederic hoče s stolom udariti stotnika. Ta potegne samokres in ga ustrelji. Frederic se zgrudi na tla z besedami: »Končano je, umiram, ljubim te!« Francoise joka in poljublja ustreljenega zaročenca. Strašna detonacija, in most čez reko se razleti v zrak.

Ta snov, vzeta Zolajevem romanu, je mikala Karla Weisa, znanega češkega komponista »Poljskega žida« in »Revizorja«, za uglasbitev. Opera »Naskok na mlin« ni kaj posebno fenomenalna in pomembnega, označil je to komponist sam z naslovom ljudska opera. V glavnem trpi na pomanjkanju enotnosti. Glasba ji teče gladko in lahko, semintam se ji pozna vpliv del sodobnih opernih skladateljev. Dejanje je časih precej razvlečeno, se pa tudi

vzpine do efektnih dramatiških momentov in gradacij, ki ne odrečejo na poslušalca mogočnega vtiska. Vrste se skromno uvrščeni solospjevi, dueti, orkestralne medigre, zbor nima hudega opravka. Orkester je zgrajen v modernem duhu, deloma čez mero pomešan z vojaškimi signali. Tudi začne že sredi predstave presedati poigravanje in drobljenje flavt in pihala. Hvalabogu je kapelnikov svinčnik marsikaj črtal, vse večjidel operi v prid.

Glavni vlogi sta odlično křeirala Harfner (Frederic) in Lowczynska (Francoise). Izborna sta bila v dvospevih, zlasti je prvi v zadnjem prizoru 3. dejanja pel čuvstveno, da mu rad odpustim, če v 1. dejanju ni bil posebno razpoložen. Hvalovredna partnerica mu je bila Lowczynska. Vlila je v petje in igro vročo ljubezen do svojega dragega, skrbela je in si prizadevala, da ga reši. Njen skrbni oče, mlinar in župan Devriex je našel v Faifarju dobrega interpretata. Tip oblastnega, strogega stotnika je bil Križaj. Omenim naj še Kovarča (fizilir), ki se je potrudil za svojo partijo. Da bi le imel nekoliko močnejši glas! Kako se tudi iz male vloge da nekaj napraviti, je pokazal Bohuslav v vlogi vojaka. Debeli pivovarnar (Povhe), učitelj (Vondra), oskrbnik (Bukšek), gozdarski odjunkt (Rus), godec (Skrbinšek) in dekla

(Faifarjeva) zaslužijo skupnopohvalo. Zbor je zadovoljil, kvartet v prvem dejanju bi bil lahko boljši. — Taktirka Hrazdire je srečno vodila ves glasbeni aparat, priznanja občinstva ni manjkalo. —ec.

Hinko Smrekar,

znani karikaturist, je razstavil v izložbenem oknu knjigotržca Lav. Schwentnerja karikaturu, ki je predmet splošnega zanimanja in ima zmerom toliko gledalcev, da se niti zvrstiti ne morejo. Karikatura predstavlja pisatelje in pesnike: dr. Tavčarja, Aškerc, Kristana, VI. Levstika, Cankarja, Finžgarja, Meška, Govekarja, Levca, Trdino, Puglja, Golarja, Zupančiča in pisateljico Zofko Kveder-Jelovškovo. Vsakega je Smrekar dobro karakteriziral, nekateri so izvrstno zadeti. Dr. Tavčar nosi črno rumen trak, Kristan ima veliko rdečo kravato in cilindar z ameriškim trakom, Golar drži v roki štefan vina (v steklenici ga je le še polovico), Meško ima kapico z narodnimi barvami, Finžgar vile, Zofka Kveder-Jelovškova pisano srce, Cankar je grozovito jezen, Aškerc in Trdina imata peroti. — Karikatura je izborna in vredna, da si jo vsak ogleda! Se kupca ji manjka! —I.

nimam svojega. Ne zamerite izgubljenemu sinu in zadnji pozdrav vsem našim!

Vaš
nesrečni

Vinko Brus.

Mat. vas 1. jan. 1913.

To pismo je doslovno prepisano. Original pa hrani njegov oče Janko Brus na Polici.

»Slovenca« vprašamo, čemu ne pove, zakaj ni Brus, ki je bil v skrajni sili in potrebi, dobil draginjske doklade, ki bi ga rešila smrti? Naj pove, če more, ni li bila krivična razdelitev draginjskih dokladov zadnji in odločilni povod, da si je Brus pogljal kroglo v srce? »Slovenec« naj citira Brusovo pismo, ki ga danes objavljamo mi, potem bodo tudi njegovi čitatelji vedeli, kaj se je godilo v Brusovi duši — kar pove tudi pismo na očeta — potem bodo vedeli, kdo je Brusa tiral v smrt in končno bodo tudi vedeli, kje in kdo so hijene!

Pridobivajte našemu listu novih naročnikov! Vsak organiziran učitelj in vsaka organizirana učiteljica mu bodi naročnik, oziroma naročnica! — Okrajna učiteljska društva, na delo! Storitve svojo dolžnost!

Nesramnost.

»Slovenski Učitelj« piše v svoji zadnji številki preteklega leta glede na volitve zastopnikov ljubljanskega učiteljstva v c. kr. mestni šolski svet doslovno tako-le? »Poznamo junake, ki so s svojimi glasovi zavrgli krščansko zastopstvo v c. kr. mestnem šolskem svetu ter dali prednost privesku svobodomiselnih četašev, ki jim je cilj — brezverska šola, šola brez Boga. To naj bi premislili predvsem tisti glasovalci, oziroma glasovalke, ki imajo krščanstvo in krščansko vzgojo vedno na jeziku in se v šoli morda tudi po tem ravnaajo, pri volitvi pa se družijo s privrženci portugalskih razmer in francoske framasonske šole, potem pa tožijo, da jih S. L. S. ne vpošteva ter ji celo očitajo, da je »krivična«!

Povdarjamo, da priobčuje »Slovenski Učitelj« tako nesramnost pod uredništvom kateheta Čadeža in c. kr. okraj. šolskega nadzornika J. Novaka. In za to nesramnost sta tudi odgovorna imenovana dva gospoda. Prvi je duhovnik, in stvar njegove vesti je, kako more tako nesramno in lažnivo natolcevanje spraviti v sklad s svojim stanom. Drugi je c. kr. šolski nadzornik, ki bi moral kot tak nasproti vsemu učiteljstvu čuvati največjo objektivnost in dostojnost. Kako naj ima učiteljstvo zaupanje do takega nadzornika, do takega strastnega klerikalnega petelina, ki krije s svojim c. kr. dostojanstvom take nesramnosti in perfidnosti? Takega bezniškega zmerjanja so bili doslej zmogni samo žganja pijani cigani, od katehetov in nadzornikov tega doslej vendarle nismo bili vajeni. Kakor kaže urejevanje »Slovenskega Učitelja«, sta tudi katehet Čadež in nadzornik Novak vrgla vsdo dostojnost na smetišče in sta se brez studa pridružila — Boltatovemu Pepetu s Krdelovega! Škandal!

Kakor vidimo, smo prišli na Kranjskem tudi že tako daleč, da smejo celo uradne osebe zmerjati kakor pijane barabe! In to zmerjati poštene ljudi, ki jim ne more nihče očitati nobenega nepoštenega dejanja.

Janez Levec, Juraj Režek, Fran Črnagoj in Marija Mehletova so pošteni skoziškozci, so tako čisti in lepi značaji, da se defraudantje, tatje in prešestniki še v njihovo bližino ne upajo! Ali naj morda ljubljansko učiteljstvo voli za svoje zastopnike Janka Nepomuka Jegliča, Antona Smrdela, Pavla Gorjupa ali patra Hiacinta? Ali bi bilo to — krščansko zastopstvo?

Sedaj pa prideta katehet in c. kr. nadzornik ter mečeta poštenim ljudem v obzraz svobodomiselnih četašev, portugalske razmere in francoske framasone! Da, vsi ti imajo več poštenja v sebi, kakor ga pa imajo ljudje, ki nosijo Boga vedno na jeziku, so pa tako moralno popačeni, da brez vsakega pomisleka poštenim ljudem in zglednim učiteljem kradejo dobro ime. Škandal — trikrat škandal! Časti si ne damo jemati od nikogar!

Škoda prerokanja z njimi! Bob ob steno! Klerikalec je tako zakrknjen grešnik, da se ga ne prime nobena beseda. V svoji slepi strasti drvi naprej, brba po blatu, končno pa sam obtiči v njem!

Tovariši Levec, Režek in Črnagoj ter tovarišica Mehletova pa so dolžni svoji časti in ugledu naprednega ljubljanskega učiteljstva, da citirajo »Slovenskega Učitelja« pred sodišče! To — kakor rečeno — so dolžni storiti, da se ne bo mislilo, da se sime res že vsak prismojknjen klerikalec ohaht ob poštenju poštenega učitelja!

Tamkaj bodo kateheta in nadzornika že poučili, kaj smeta in česa ne. To bi sicer morala storiti škof Jeglič in predsednik deželnega šolskega sveta baron Schwarz toda....

Fiat justitia! Lahko nas izstradajo, lahko nas fizično uničijo, ampak ubijali nam ne bodo edine odlike, ki jo imamo — časti! Nihče in nikoli! Mera je polna, zato pa — fiat justitia!

Delovanje „Lege Nazionalne“ in naloge „Družbe“ v Istri.*

Kdor pazneje spremlja delovanje »Lege Nazionalne« v Istri v tej zadnji dobi, temu gotovo ni izbegnilo, kako so Italijani to delo postotirili in uredili, obdelovanje po gotovem načrtu pozicije, v katerih se najbolj boje probujene hrvaške in slovenske narodne zavesti.

Ker pa se v naši javnosti ne vodi rado računa o tem sistematičnem in vsestranskem delovanju raznarodovanja, oziroma umetnem vzdrževanju italijanske premoči v gotovih hrvaških in slovenskih krajih Istre, in ker z druge strani to nepoznavanje pravih razmer v Istri ne more povzdigniti oduševljenja Hrvatov in Slovencev za narodno stvar: bo dobro, da sedaj, v novem letu, obelodanimo nekoliko števil in podatkov o svoji istrski nevolji, da morda vendar vzbudimo našince, da bodo podpirali najplemenitejšo borbo našega naroda.

»Lega Nazionale«, katere proračun je že prekoračil pol milijona kron in za katerega doprinaša sam Trst toliko, kolikor ves hrvaški narod za Družbo, to je: kron 160.000 (v letu 1912 je nabral za Lego 102 tisoč kron), vzdržuje v Istri 22 šol in 27 otroških zavetišč.

Umeje se, da se Legino delo osredotočuje izključno v hrvaških, oziroma slovenskih krajih, zakaj kjerkoli je po zakonu predpisano število italijanskih otrok, tam se že dežela briga za italijanske ljudske šole.

Hrvaški in slovenski kraji, kjer obstoje Legine šole, so prave predstraže italijanstva. Vse te šole spremljajo ljudske knjižnice, duhovnik in vseučiliščnik, potem kaka godba, pa Circolo di Coltura in Legina podružnica. In vse to gre za enim smotrom, da ustanavlja italijanska narodna središča, iz katerih bodo, kakor iz trdnjav, naskakavali naše okolice, da jih podjarmijo in raznarode.

Lega je v minolem letu izdatno podpirala tudi godbe zlasti v raznih hrvaških krajih Istre. Tem godbam je glavna naloga ta, da sodelujejo na raznih nastopih, da prirejajo našemu neukemu ljudstvu ples, na katerih se propagira italijanstvo in širijo italijanske popevke.

»Lega« vzdržuje v Istri 27 ljudskih knjižnic.

Ti podatki govore cele knjige. Najbolj pa se to delo raznarodovanja našega naroda osredotočuje na otokih Čres-Lošinj, v Labinjski občini in v Poreškem okraju, ki se politiško priznavajo za italijanske, dasi je prebivalstvo v njih ali izključno ali pretežno hrvaško.

Uspeh italijanskih šol ni vsekdar obilen, toda vedno zadosten, da zbuja v nas skrb. »Lega« pazi posebno na to, da v svojih šolah nastavlja učitelje, ki so, ako le možno, iz dotičnega kraja, kjer je šola. Zakaj domačin ima največ vpliva in poznavanja najboljše okoliš. Za podpore učiteljskim kandidatom je porabila »Lega« v minolem letu K 21.780.

»Družbe«, ki je poklicana, da paradižira Legino delo, čakajo torej velike naloge. In verujete nam, da mi za sedaj niti ne moremo misliti na osvajanje že izgubljenega, ker imamo preveč posla z odbijanjem novih, vedno hujih napadov. No, svoje blagoslovljeno narodno odposlanstvo bo mogla družba vršiti le tedaj, ao bo dobivala iz naroda obilne podpore. Ne le, da treba pomnožiti dosedanje Družbine vire, ampak iskati bo tudi novih. — Zakaj brez materialnih sredstev ne moremo nikdar nikamor.

Ali ni naravnost žalostno, da v vsem našem narodu ima Družba le nepolnih 1000 članov, dočim jih Lega šteje 46.000? A koliko se je že naglašala dolžnost vsakega Hrvata in Slovenca, da je član Družbine vojske! Družbine podružnice bi morale oživeti v novem življenju. Leginih 62 podružnic kar tekmujejo na delu. Družba pa ima — in to je sramota — podružnic, ki sploh nimajo niti — članov! Takega... rodoljubja je mnogo posebno po Dalmaciji. A ravno tam bi morali najbolj vedeti, kakov protivnik nam je Italijan!

Podružnice morajo postati Družbi v glavno oporo: one morajo biti zastopnice in pospeševalke Družbinih idealov. Potem bi morali tekrovati v darežljivosti: naše občine, vsi naši denarni zavodi, vse naše gospodarske in kulturne institucije. Samo tržaška občina, ki sicer demonstrativno podpira italijansko šolstvo po slovenski okolici, doprinaša za Lego letnih 15.000 K.

* Članek je obenem odposlan zagrebškemu »Obzoru« in tržaški »Edinosti«.

Dunaj daruje nemškimi šolskim društvom 41.500 K. Od te vsote dobiva nemška šola v Opatiji 1000 K. V Hrvaški, Dalmaciji in Istri pa je 693 občin, od katerih dobiva naša Družba ne polnih 10.000 K na leto. Malo!

Družbina četa 1000 kakor da se je izjavila. Ali ni karakteristično, da Družba, ta najpopularnejša hrvaško-slovenska ustanova, šteje le 170 ustanovnikov, dočim jih ima več društvo v varstvo — živali!

Naša mladina, ki se neprestano hujuje na ves staro in na starce in ki le — »reformira« naše narodno življenje, toži, da ne more »delati«. Tu jej je Družba! Ta je nad strankami — ideal vseh Hrvatov in Slovencev. Poskrbite zanjo!

Leto 1913. pripravlja za Hrvate in Slovence Istre ljutih bojev. Italijani so se resno dali na delo, da bi se jim ne zgodilo z Istro tako kakor se jim je z Dalmacijo! Ali bo na naši strani bojevnikov, ki se bodo znali meriti s preporojenimi vrstami narodnih sovražnikov?!

Nadejamo se, da se Istra prva gane; zahtevamo pa od vseh Hrvatov in Slovencev — posebno pa od prvih — da priskočijo Istranom na pomoč, ker sami ne morejo odbijati tolikih udarcev.

Zato vsi: naprej za Družbo!

Poziv!

Nujno rabimo podatkov tudi glede udeležbe, oziroma glede udeležencev in udeleženk na tečaju za izobrazbo meščanskošolskega učiteljstva. Prosimo vse prizadete, da nam nemudoma javijo vse, kar vedo z ozirom na dopust, na plačevanje namestnikov itd. Prosimo nujno in točno! Pojasnila na naslov našega uredništva!

Laška pravna fakulteta v Trstu.

Postavljen je temelj laški pravni fakulteti v Trstu! Vlada je kar nakratko poslala laškega profesorja v Trst in ta je začel predavati pravo na trgovski visoki šoli Revoltella. »Piccolo« je nekaj časa vabil juriste, naj se vpišejo v tečaje, ki se otvorijo. Vpisali so se in prišli so poslušati, veseli in zadovoljni. Temelj je tu, pričelo je, Trst dobi laško pravno fakulteto. Zmagala je deviza: Trieste o nulla!

Opozarjali smo tudi mi na nevarnost in klicali poklicane faktorje na stražo, da zabranijo nakane vlade in Lahov. Začetkom novembra lani smo ponovno opozarjali, kaj se ustvari v Trstu proti nam, ponašajoč pomembnost laških juridičnih predavanj, ki vedejo do laške univerze v Trstu povedali smo kak udarec pomeni to Slovencev in Hrvatov, poudarjali, kako nedosledna je odločujoča visoka gospoda na Dunaju, ki je videla v ustanovitvi italijanske pravne fakultete v Trstu ognjišče irredentizma, sedaj pa postavlja to ognjišče ob Adrijo, razlagali, da se ne sme pripustiti, da Italijani dobijo, kar žele in Trst, mi pa ostanemo praznih rok, in zahtevali smo od slovenske javnosti, naj se zdrami iz letargije in formulira slovenske visokošolske zahteve. Govorili smo tudi mi in storili svojo dolžnost, a zamanj.

Tisti, ki vodijo slovensko politiko in imajo veliko odgovornost, so nakratko odpravili to zadevo s par neslanimi besedami v »Slovincu«. Tako se ni storilo nič od strani posiancev proti pričetku italijanske univerze v Trstu, kar je bilo treba storiti, da ne dobimo udarca, katerega težo bo težko prenašal naš narod. Od slovenske poklicane, vodilne strani se ni zgodilo nič — pač pa se je zgodilo od strani vlade in Italijanov to, da so začela v Trstu juridična predavanja na trgovski šoli Revoltella.

Irredenta v Primorju cvete, sodnije razkrivajo gnilobo občinskih uprav v italijanskih rokah — v takem času je položila osrednja vlada pričetke italijanske univerze v Trst. Kršeno je zopet enkrat najprimitivnejše načelo politiške enakopravnosti narodov, in Slovani v Primorju so dobili za svojo vdanost in zvestobo pošteno brcno od strani Stürgkhove vlade.

Predavanja v Trstu so se pričela v sredo zvečer pretekli teden. Profesor Benussi predava trikrat na teden, in sicer civilno pravdo, pomorsko in menično. »Zeit« dostavlja, da se bo vršilo sčasoma predavanje tudi iz finančne vede, državne in administrativnega prava. »Zeit« pravi, da so sedanja predavanja privatnega značaja za državni izpit — ali načrt vlade gre za tem, da se ta predavanja združijo ter tvorijo juridično fakulteto. To vprašanje se reši po parlamentarnih pogajanjih o problemu fakultete.

Da, s tako politiko mi Slovenci ne pridemo nikamor! So vprašanja, ki zahtevajo skupno dele in možato postopanje — to vede do smotra; dokler pa ne bo takega skupnega dela in možatega

postopanja, tudi ne bo uspehov na naši strani, marveč bodo uspehi vedno le na strani naših nasprotnikov! — Sedanja vodilna politika vede mal narod naš v pogubo. To nam izpričuje iznova zmaga Lahov v vseučiliškem vprašanju. Mi stojimo praznih rok — Lah ima vse!

Agitirajte za svoje glasilo! Pridobivajte mu novih naročnikov!

Tretji slovenski protialkoholni kongres.

V Ljubljani dne 29. in 30. dec. 1912.

Vršil se je v velikih dvorani »Uniona« ob navzočnosti vseh slojev našega ljudstva, v nedeljo popoldne je bila udeležba uprav velikanska — gotovo nad 2000 ljudi.

Prišli so tudi premnogi zastopniki raznih oblastev. Opazili smo celo zastopnika goriškega deželnega odbora in c. kr. namestništva v Trstu.

Praznovala se je sicer 10letnica ustanovitve abstinenčnega društva v Ljubljani, toda tolikšno množico preprostega ljudstva in inteligentov je pa združila gotovo še bolj bojazen, kaj bo z našim narodom, med katerim se vedno huje širi pijančevanje, kar nam posebno žalostno pričajo tozadevne žalostne številke. Konstatiralo se je namreč, da se med Slovencev sploh na leto izda za opojne pijače do 100 milijonov kron, od katerih pripada na Kranjsko nad 30 milijonov. Več kot polovica tega denarja pa gre — med tujce, naše neprijatelje Nemce!

Posebno važno in velikega pomena za slovensko protialkoholno gibanje je veselo dejstvo, da so vrlim slovenskim abstinentom priskočili na pomoč slovenski zdravniki, njim na čelu predsednik društva g. dr. Demeter Bleiweis vitez Trsteniški.

Marsikateri izmed dosedanjih zasmevalcev nas ubogih zdržnikov bo moral poslej prenehati s pomilovanjem pogledovati borilce za treznost naroda, ko mu avtoriteta zdravniške vede potrdila o pravem namenu protialkoholnega društva »Svete vojske«, kakor se sedaj imenuje.

Kralj alkohol ima velikansko, od pamtveka priborjeno moč med narodi.

Da se ta moč vsaj ublaži, je potrebna trdna nasprotna organizacija, katere namen je v prvi vrsti poučevanje ljudstva, da bi to potem samo zahtevalo primerne zakone proti pijančevanju, kakor se je že zgodilo po severnih evropskih državah.

Za tako delovanje je pa predvsem potrebna sloga, ki jo je zagovarjal pričo škofa prav odločno predsednik župnik g. E. Kalan ob odobravanju vseh udeležencev.

Enako je izjavil napram politiku-abstinentu dr. Kreku, ki mu je očital dvonogo dušo, da se bo poslej še bolj varoval vsakršnega politikovanja v svojem listu »Zlati dobi«.

Prav tako je pozival k skupnemu protialkoholnemu boju tovariš Horvat, povdarjajoč, da se naj smatra to delovanje za kulturno delo in častno narodno dolžnost, kakor pri naših bratih Čehih.*

Njegovo predavanje je bilo sprejeto z velikim odobravanjem.

Zdravniki so posebno častno rešili svojo nalogo. Imeli so 4 predavanja, ki so bila temeljita in poučna.

Dr. A. Levičnik je v svojem referatu »Alkohol in tuberkuloza« dokazoval, kako pijančevanje v človeku pripravlja pot jetiki in zmanjša odpornost vseh človeških organov proti vsakovrstnim boleznim. Na posebnem slučaju iz svoje zdravniške prakse je pokazal, kako dobrodejno vpliva na človeka abstinenca v mladosti. Človek, ki je postal po 19. letu svoje starosti pijanec in se ga je lotila v poznejši dobi jetika, je na njegov nasvet takoj brez posebnih premagovanj opustil vsakršno uživanje opojnih pijač.

Dr. O. Krajec je navedel mnogo zanimivih statističnih podatkov o pijancih, n. pr.: povprečna umrljivost teh presega število zmernikov za 40%. Bolniška blagajna v Lipskem izkazuje, da prideta na treznike na 100 dni le 2 bolniška dneva, pri pijancih pa 12. V Nišu na Srbskem, kjer je lečil uboge ranjence, ni videl v 6 tednih nobenega pijanega človeka. Pravili so mu Srbi, da se tam uživajo opojne pijače le o velikih praznikih. Ves čas vojne na Balkanu je bil vsojokom prepovedan alkohol.

Zanimiva je tudi končna paralela med konsumom alkohola v Srbiji in na Kranjskem. Povprečno pride na Srba letno 12 litrov žganja (20%), 3,2 l piva in 10,2 l vina. Na Kranjskem pa v letu 1905.: 11 l žganja (40%), 26 l piva in 60 l vina.

* Tu ima prvo zaslugo Sokolstvo, kakor tudi pri nas Sokolstvo propagira zmernost in treznost. Uredn.

V ravnokar preteklem letu so se številke glede žganja v naši ožji domovini gotovo precej zvišale, a glede vina znižale.

Zdravnik dr. Schwab iz Celja je imel kar 2 referata. V nedeljo je poljudno obravnaval o vplivu alkoholizma na človeško telo, v ponedeljek pa bolj znanstveno, vendar tako, da je vsak lajik lahko uspešno nasledoval njegovemu dokazovanju o temi: »Fiziološki učinki alkohola na človeško, posebno na otroško telo.« V pojasnilo je dobro služila znana Weichselbaumova slika.

O odraslih pijancih je trdil, da umrjejo večinoma za kapjo ali vodenico, otroci pa zastajajo v rasti, otopo na umu in so podvrženi raznim boleznim.

Ces. svetnik g. Pirc je obravnaval o alkoholizmu zlasti z ozirom na kmetiški stan. On ni za popolno odpravo opojnih pijač, in sicer iz gospodarskih ozirov, je pa za odpravo vinogradov po plodnejših krajih naše dežele, zlasti na Dolenjskem. On trdi, da bi bil ta del naše dežele mnogo boljše situiran, ko bi posnelam v kmetijstvu bogato Gorenjsko s svojo lepo živino, ki je ne potolče vsakoletna toča, ne uniči mladanski mrz ali jesensko deževje.

Končno biča vladno birokracijo, ki ne hodi z duhom časa. Posebno drastična se je pokazala ta birokraška okostenelost pri ustanavljanju »Svete vojske«. To društvo je namreč prosilo ministrstvo par kronic podpore. Toda namesto te je došel ukaz, da naj preiskujejo orožniki po deželi, če ne tiči za tem imenom kaj državni nevarnega!

Učiteljica A. Štupca iz Maribora je nastopila dvakrat. V nedeljo je pozivala ženstvo v boj proti alkoholizmu, kažoč na razna ženska društva v tujih državah in tudi v Avstriji, ki uspešno delujejo proti alkoholizmu.

Naštevava neposredna in posredna sredstva za odpravo pijančevanja. K prvimi prišteva življenje v družini, katere središče je žena, ki naj skrbi, da je mož zadovoljen na svojem domu. To se zgodi s potrpežljivostjo in s kuharsko izvežbanostjo, zlasti da ne pripravlja jedil, ki bi provzročevala žejo. Kot posredno sredstvo navaja abstinenco, pouk mladine in poslov ter redno posvetovanje z voditelji protialkoholnega gibanja. V ponedeljek je poročala o temi: »Sveta vojska v šoli.«

Učiteljstvu je po večini znano, kako je delovati v šoli proti alkoholu s poukom in primernimi slikami iz brošur: »Učitelj v boju proti alkoholizmu.«

Omeniti je le ene njene misli, namreč da učitelj v vinorodnih krajih nikakor ne more ovrči vsakršne vrednosti vina in je že mnogo doseženo, če po takih krajih odpravi med šolsko mladino uživanje žganja.

Znani slovenski pisatelj g. sod. svetnik Milčinski je v svojem duhovitem govoru bičal z nedosegljivo drastičnostjo »alkoholizem, kapitalizem in birokratizem v družini, vasi in občini. Povedal je, več slučajev, kako strašno deluje alkoholizem v družini, vasi in občini. Povedal je da se bo izdal nov kazenski zakon, ki ne bo toliko ščitil pijancev kot dosedanji, vendar sami paragrafi ne bodo rešili zlodeja alkohola, upor proti njemu mora temveč priti iz ljudstva samega, ki ga je zato treba poučevati, v prvi vrsti seveda mladino. Njo je treba odvajati od pijančevanja z ustanavljanjem telovadnih in drugih društev, v katerih naj se vzgajajo zdravi, veseli, pošteni in delavni ljudje.*

Vladni svetnik in ravnatelj dr. Bezjak iz Gorice je referiral obširno o »Vplivu alkohola na vzgojo.«

Deželni šolski nadzornik Levec je pozdravil kongres v imenu dežel. predsednika ter navedel iz svoje nadzorniške prakse več slučajev, kako škodljivo vpliva alkoholizem na učečo se mladino.

Dr. Demeter Bleiweis vitez Trsteniški je poudarjal v imenu društva zdravnikov na Kranjskem, da pripada brez dvoma najvažnejša naloga protialkoholnega boja ljudski šoli ter da bodo zdravniki v tem beju vedno na strani učiteljstva.

Sploh so poudarjali vsi govorniki, da je treba našemu narodu mnogo več izobrazbe.

Izpreobrnjeni pijanec — abstinenc Puhar je v imenu delavcev zagovarjal boj proti pijančevanju ter razlagal skioptične slike, ki so pa uspele precej slabo.

Splošna sodba: Tretji protialkoholni kongres je uspel sijajno. Mnogi, ki niso poprej imeli niti pojma, čemu je protialkoholno gibanje, so dobili pravi vpogled v to plemento delovanje.

Poprej tako zasmehovani abstinenci in posebe borilci za treznost našega naroda, ki vedno bolj propada zaradi alkoholizma, so dobili v zdravnikih krepko podporo za nadaljno borbo, v simpatiji iz vseh krogov pa zasluženo zadoščenje.

Poudarjanje, da je treba našemu narodu več pouka in večje izobrazbe, zade-

* Klerikalci in dež. šol. svet v Ljubljani pa zabranjujejo uporabo šolskih telovadnic!

va pa še posebno nas ljudske učitelje, ki živimo med narodom in ki smo mu posvetili vse svoje moči. Zato bodi geslo vseh učiteljev kateregakoli političnega prepričanja, da vztrajno delujemo proti kralju alkoholu, ker spas naroda slovenskega in nas samih je le v treznosti!*

Tovarišem, ki poučujete na obrtnih nadaljevalnih šolah!

Organizacija je dandanes za vsak stan nujno potrebna. Slovenski učitelji obrtnih nadaljevalnic pa še nismo organizovani. Za prospeh obrtnih nadaljevalnic, a tudi z ozirom na naše gmotne koristi je skrajni čas, da se združimo v trdno organizacijo. Ker je pa pri tako važni zadevi treba čuti več glasov, vabiva Vas slovenske učitelje obrtnih nadaljevalnic s Kranjske, Štajerske in Primorske, da se izjavite, ali ste voljni pristopiti nameravanemu društvu. Vabiva Vas tudi, da stavite v tej zadevi pravočasno svoje predloge in nasvete, da bo nama mogoče pripraviti vse potrebno za ustanovni shod, ki naj bi bil o Binkoštih v Ljubljani.

Posnemajmo slične organizacije v Čehih in Nemcih!

Tovariši, storimo to prav kmalu; odlašali smo dosti dolgo!

Frančišek Rant,

nadučitelj in vodja obrtne nadaljevalne šole v Radečah pri Zidanem mostu.

Dragotin Humek,

strokovni učitelj, učitelj risanja na obrtni nadaljevalni šoli v Krškem.

Kako nam je presojati tečaje za ljudskošolske učitelje na kmetijskih šolah.

Piše K. K.

Leta 1912 so se v počitnicah zopet po vseh kmetijskih šolah vršili nadaljevalni tečaji za ljudskošolske učitelje. Udeležil sem se petdesetega takega tečaja na kmetijski šoli v Št. Juriju ob J. Z.

Opravka je bilo vsak dan dovolj. Po 6 ur na dan smo poslušali podavanja, najmanj 2 uri sta bili določeni demonstracijam, vsako nedeljo in vsak praznik smo pa napravili pod vodstvom g. ravnatelja in strokovnega učitelja zanimive ekskurzije.

Podavatelji so vsi povprek prav skrbno pripravili svoja podavanja; bila so dovršena strokovnjaška in eminentno praktična. Poslušali smo jih tudi nehote s tistim zanimanjem, ki so ga po pravici zaslužili.

Največ smo pa pridobili glede praktičnih zmožnosti v kmetijstvu pri demonstracijah zunaj na vrtu, v gozdu, po njivah, travnikih, v hlevu, pri domačih gospodarskih opravkih, v delavnici itd.

Ekskurzije so bile demonstracije višje stopnje, v širšem obsegu, ki niso samo naše umevanje gospodarstva poglobile, ampak nam tudi nujale nezbrisljive užitke in za bavo. V tečaju smo imeli pravzaprav plodnosne in prijetne počitnice. Odkritosrčno moramo izreči voditelju tečaja kakor vsem podavateljem iskreno zahvalo in priznanje za trud.

O pravem pomenu tega tečaja pa menda ni bil nihče izmed udeležencev začetkoma na jas em. Vabilo ministrstva, na čigar podlagi smo prosili za udeležbo, ni tega precizno in jasno izražalo.

Takoj prvi teden nam ga je pa odkril in obširno utemeljeval deželni sadjarski nadzornik za Kranjsko g. Humek. Podrobno dispozicijo dotičnih pedagoških podavanj nam je prepustil v več izvodih in jo poseduje vsak udeleženec. Namen teh tečajev je, usposobiti čim več ljudskošolskih učiteljev za poučevanje in vodstvo bodočih kmetijskih nadaljevalnih šol. Dasi avstrijski drž. šolski zakon govori v ministrski odredbi z dne 10. julija 1885, št. 1985, o ustanavljanju takih šol, se vendar faktično niso uvedle, oziroma koder se je katera pojavila, je kmalu zaspala zaradi notranje nemožnosti eksistence in prevelikih zaprek vobče. Zaradi tega je bilo prvo poglavje podavanja g. Humeka posvečeno reorganizaciji kmetijskih nadaljevalnih šol po modernih potrebah. Meni se zdi, da je o reorganizaciji težko govoriti, ker — kakor že omenjeno — razen ministrske odredbe z dne 10. julija 1885 dosega, o kmetijskih nadaljevalnih šolah pri nas sploh ni bilo ne duha ne sluha. O reorganizaciji nečesa govoriti, kar še nikdar ni obstajalo, ne gre.

Ministrstvo pa namerava s sličnim ustrojem, ki garantira obrtno-nadaljevalnim šolam obstoj in uspeh, k življenju zbuditi kmetijsko nadaljevalno šolstvo in ga krepko podprti. Seveda se tozadevne akcije vrše, kakor pri nas običajno, prikrito, brez vsakega sodelovanja učiteljstva.

* Tudi klerikalci naj se streznejšo od pijanosti divjega sovraštva proti šoli in učiteljstvu ter naj obema med ljudstvom ne ubijajo časti in ugleda! Tu bi bila treznost najbolj na mestu! Uredn.

Vzor je avstrijski upravi kmetijsko nadaljevalno šolstvo v Nemčiji, kjer si zadnjih deset let močno prizadevajo, uvesti ga v vsaki vasi pod imenom „ländliche Fortbildungsschulen“.

Propagando za to šolstvo vodi na Nemškem s posebno vnemo vseučiliški profesor Gisevius v Gießnu, ki tudi naobrazuje ljudskošolske učitelje v posebnih tečajih v tozadevne namene.

Pripomniti mi pa je, da Nemci posnemajo v tem oziru le Francoze, koder obstoja to šolstvo izvrstno organizirano po „lique de l'enseignement“ in uživa ogromne državne prispevke.

Pri nas na Slovenskem se baje posebno zavzema reakcionarna stranka za uvedbo takega šolstva. Kmetijsko nadaljevalno šolstvo je menda ena izmed glavnih točk v osnovni ljudskega šolstva po programu klerikalne stranke.

V svesti si moramo biti, da klerikalna stranka sedanjemu ljudskemu šolstvu posebno očita, da baje v nobenem oziru ne ustreza gospodarskim in življenjskim potrebam mase ljudstva na kmetih. Ne pretiramam, ako trdim, da goje vsi zastopniki klerikalne stranke povprek do sedanjega ljudskega šolstva zaradi raznih domišljenih in le deloma stvarnih hib zgolj le zaničevanje. Konkretne oblike zadobiva to zaničevanje seveda v zapostavljanju, preziranju in zaničevanju nas učiteljev samih, ker se drugače ne more izražati.

Od kmetijskega nadaljevalnega šolstva pa menda pričakujejo vsega tega, kar sedanjemu ljudskemu šolstvu odrekajo.

Mi učitelji se gotovo dobro zavedamo, da je današnje ljudsko šolstvo še nepopolno, da zaradi raznih hib še ne more izpolnjevati povsem svoje eminentne kulturne naloge, ki sem jo ponovno preciziral v drugih svojih razpravah. V istih sem tudi razvijal in dokazal, da so vsi pomembnejši, višji uspehi ljudskega šolstva, posebno z ozirom na gospodarske potrebe in vzgojo, edino le odvisni od zares zmožnega in značajnega učiteljstva in dobrega obiska.

Nadaljevalno šolstvo je del splošne ljudske naobrazbe in vzgoje, pripada popolnoma ljudskemu šolstvu, je le njega izpopolnitev z ozirom na rastoče potrebe po splošni in strokovni naobrazbi.

Nadaljevalno šolstvo pomenja le raztezanje ljudske naobrazbe čez običajno šolsko obvezno dobo, namreč do 17., oziroma 18. leta za specialne gospodarske in življenjske potrebe glavnih produkcijskih panog: kmetijstva, obrtništva, trgovstva itd. Nadaljevalno šolstvo ni nič drugega nego višji razvoj splošnega ljudskega šolstva, njega izpopolnjevanje v smeri kulturne naloge, ki jo ima reševati ljudsko šolstvo.

Tako pojmovanje kmetijskega nadaljevalnega šolstva prepriča vsako nesporazumljenje s strokovnim učiteljstvom na kmetijskih strokovnih šolah. Opetovano in opetovano je g. Humek poudarjal, da učiteljstvo ne sme smatrati nadaljevalne šole kot enako vredno in enako pomembno pravi strokovni šoli, in da se zaradi tega ne sme noben učitelj, ki poučuje na podlagi usposobljenosti po tem tečaju na nadaljevalni šoli, čutiti in žirirati kot nekaj strokovni poljedelski učitelj. Priznal je, da obstoja celo od ministrstva tozadevno strogo pojasnilo, po katerem se mora kurzistom ljudskošolskim učiteljem ta presporna točka posebno na srce polagati, da se tako že vnaprej vsa akcija izogne ostrega nasprotstva od strani raznih strokovnjakov na kmetijskem polju, posebno učiteljev kmetijskih strokovnih šol.

Vsa ta bojazen je glede nas brezpomembna, zakaj mi bomo vedno vztrajali na stališču, da je kmetijska nadaljevalna šola le izpopolnjevanje, nadaljna stopnja višjega razvoja splošnega ljudskega šolstva (höherer Ausbau der Volksschule) ali z drugimi besedami:

Kmetijska nadaljevalna šola ni nič drugega nego raztezanje ljudske naobrazbe na dobo nedospelosti še od 14. leta naprej s specialnim namenom, ustrežati gospodarskim potrebam najvažnejše produkcijske panoge, kmetijstvu.

Učni načrt bodočih kmetijskih nadaljevalnih šol, ki ga je istotako prejel vsak udeleženec, je povsem strokovnjaški, učna metoda pa naj bo ista kakor v ljudski šoli. V že navedeni dispoziciji predavanj gosp. Humka je razloček med strokovnim šolstvom in nadaljevalno šolo označen z besedami:

„Nočemo učiti kmetijstva, ampak poučevali bomo kmetijsko prirodoznanstvo, kakor se to vrši s prirodoznanstvom v ljudski šoli na podlagi nazorovanja, toda v širšem obsegu.“

Kakor razvidno, dokaj jasno, vendar s tem ni še pojem o bistvu in vlogi kmetijske nadaljevalne šole popolnoma preciziran. Ni strokovna šola, ker ne more in ne sme biti, v istini bo, kakor sem že omenil, višja stopnja razvoja ljudskega šolstva, ki ima ustrežati strokovno gospodarskim potrebam širše mase kmetijskega ljudstva. Takemu pojmovanju se pa protivijo iz znanih razlogov, posebno zaradi preziranja do ljudskega šolstva, ravno tisti krogi, ki jim je baje kmetijska nadaljevalna šola posebno k

srcu prirasla. Klerikalna stranka se namreč z vnemo trudi, rušiti temelje ljudskega šolstva, obenem pa se ogreva za uvedbo nadaljevalnega šolstva za kmetiško stroko. To se pa ne more nikakor ujemati. Znano je, da so reformni predlogi klerikalne stranke naperjeni proti glavnima, bistvenima činiteljema rentabilitete ljudskega šolstva sploh, namreč proti učiteljstvu in dobremu šolskemu obisku. S skrajšanjem šolsko-obvezne dobe na 3—5 let, z odpravo vseh večazrednic hočejo legalizirati slab šolski obisk, z zarobljenjem učiteljstva in sedaj z zabranjevanjem izboljšanja našega gmotnega položaja pa hočejo onemogočiti nastoj naobrazbenega, sposobnega in značajnega učiteljstva. Že davno bi bilo treba naša učiteljska presnovovati v višja učilišča, ki bi dajala bodočim učiteljem času primerno višjo vsestransko in tudi gospodarsko naobrazbo, a ničesa se ne zgodi, nasprotno, zastopnikom klerikalne stranke sedanja učiteljska nudijo gojencem še preveč, oni zahtevajo zmanjšanje letnikov. (Konec prih.)

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor dne 9. prosinca v Sl. Bistrici. Predsednik pozdravi navzoče in vošči vsem prijetno Novo leto, v kolikor je to v našem položaju sploh mogoče. Pravi, da so se naše vrste sicer neznatno skrčile, da pa te vrste zavedno ramo ob rami korakajo nemoteno proti zastavljenemu smotru, da ga ni med nami, ki bi ne bil globoko prepričan o važnosti stanovske zavednosti; najmanj pa nas malenkostne osebnosti ovirajo pri našem smotrnem delu.

Ker bi leta 1912 imelo društvo slaviti svoj 40letni obstoj, a tega z ozirom na obupen gmotni položaj ni storilo, poroča predsednik na podlagi zapisnikov in tozadevnih listin o postanku, razvoju in današnjem stanju društva. Osobito je poudaril periodo, v kateri se je društvo postavilo na narodna tla, in se hvaležno spominja tistih mož, ki so ta važni prevrat provzročili; osobito imenuje bivšega našega tovariša in sedaj častnega člana G. Polanca.

Blagajnikovo poročilo se je preložilo na prihodnje zborovanje, ker je bil blagajnik na udeležbi zadržan in se je opravičil.

Izmed dopisov je bil oni zveze v zadevi rednega pošiljevanja prispevka K 1 od vsakega člana, dalje dopis društva „Selbsthilfe“. Nasvet tega društva, naj bi se volji za ta okraj zaupnik, se je odklonil, pač pa se je od vseh topla priporočil pristop k „Selbsthilfe“ in „Samopomoči“. Tvrdba Zinauer v Št. Jakobu je poslala na ogled stereoskop in 4 serije slik.

Z ozirom na pamflet na učiteljstvo, zagrešenem po Pregelju v koledarju Mohorjeve družbe, se je ukrenilo, da vsak izstopi iz te družbe, da izginejo te knjige iz knjižnic in se tudi po vsej možnosti vpliva na izstop drugih članov.

Tovariš Kukovič je prinesel s seboj veliko število tabel, na katerih so šematično predstavljene razne zmesi umetnih gnojil, njih uporaba na razne vrste zemlje in njih učinek.

Na predlog tovariša Krotkega se z vključkom in popolnoma enoglasno izvli star odbor, samo namesto podpredsednika M. Vršiča, ki je sedaj meščanski učitelj v Krškem, se izvli tovariš Kukovič.

Predsednik izjavi sprejem izvolitve in predlaga prvi četrtak meseca sušca kot dan prihodnjega zborovanja, kar se soglasno sprejme. R.

Politiški pregled.

* **Zvezo proti nemškemu blagu** so ustanovili na Francoskem. Člani te zveze bodo povsod in na vse možne načine oznanjevali in širili bojkot nemškega blaga, tako da se nemški izvoz na Francosko zapreči.

* **Hrvaški jezik v železniški službi v Bosni in Hercegovini.** Za železniške uradnike v Bosni in Hercegovini je izdana naredba, da morajo vsi do 15. j. n. 1915 se naučiti hrvaškega jezika. Svoje znanje hrvaškega jezika morajo dokazati v treh izpiti. Menda se doseže po dogovorih med vlado in saborom, da se uvede hrvaščina za uradni jezik na bosanskih železnicah.

* **Parlamentarna straža na Ogrskem.** Predsedstvo ogrske zbornice dela zdaj sporazumno z domobranskim ministrstvom priprave, da prične parlamentarna straža že v prihodnji seji ogrske zbornice poslovati.

* **V Avstriji bo kovani denar za Bolgarji.** Nižjeavstrijska eskomptna družba v družbi z ogrsko tigovsko banko in narodno bolgarsko hranilnico izvršita kovanje bolgarskega srebrnega in bronaste denarja. Kovalo se bo prihodnje dni srebrnega denarja za 5,000,000 levov (okrog 5 milijonov kron) in 50,000,000 komadov bronastih novčičev. Polovico tega denarja se bo kovalo na Dunaju, polovico pa v Kremnici.

* **Hrvaška.** Ogrska vlada hoče polagoma uvesti na Hrvaškem zopet normalne raz-

mere. Največje težave dela vprašanje, kdo naj bo prihodnji ban, ki mora biti oseba, s katero se bo hotela opozicija pogajati glede delomažnosti v saboru. Največ upanja ima baje bivši ban pl. Rakodczay.

* **Novo vojaške zahteve.** Avstrijska vlada predloži v kratkem zbornici nove vojaške zahteve. Gre baje samo za 400—500 milijonov!

* **Brezdelnost in beda.** Gospodarski večaki, politiki, vlade, filantropi se bavijo s problemom brezdelnosti in iščejo rešitve. V tem oziru prednjači Angleška, kjer se je revščina lansko leto precej znižala; padla je od 203 v marcu na 176 oseb izmed 1000 prebivalcev v oktobru. Odstotek brezposelnih je bil v novembru 18 od sto proti 2 od sto v oktobru in 26 v novembru 1911.

Učiteljski konvikt.

»Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« je založilo tele knjige: 1. A. Rapè: **Mladina**. I. zvezek. Cena lično v platno vezani kr... K 1.50, s pošto 16 h več. 2. J. Slapšak: **Spisi Mišjakovega Julčka**. I, II in III. zvezek. Cena vsakemu teh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50, s pošto 16 h več. 3. Engelbert Gangl: **Zbrani spisi za mladino**. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh dveh zvezkov, ki sta oba lično vezana, je K 1.50, s pošto 16 h več. 4. Janko Žirovnik: **Narodne pesmi za šolsko mladino**. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh zvezkov brez poštnine je 20 h. 5. Emil Adamič: **Slava cesarju Francu Jožefu I!** Spevoigra za šolsko mladino. Cena K 3. 6. **Besedilo k E. Adamičevj spevoigri**. Cena 10 h. **Ves izkupiček za te knjige je namenjen Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta**. Kupujte te knjige vsi, ki ljubite svoje otroke! **Priporočajte jih prijateljem mladine, šole in učitelstva!** Vse te knjige se naročajo in kupujejo v »Učiteljski tiskarni« in v vsaki knjigotržnici.

Kranjske vesti.

—r— **Dekliška osemrazrednica pri Sv. Jakobu v Ljubljani.** Odkar vodita to šolo katehet Čadež in suplentka Maierjeva, hči nadzornika A. Maierja, vladajo na tej šoli take razmere, da bo treba vanje posvetiti z bengalično lučjo! Ravnateljica Maroutova je na dopustu, sedaj pa miši plešejo! Ko pride čas, bomo povedali take stvari, da se bodo ljudje za glave držali. V Ljubljani bi treba javnega shoda, da tudi starši trpinčenih otrok pridejo do besede! To je res že škandal, kaj se godi v vilajetu na Kranjskem! V interesu vzgoje in morale je, da se takim razmeram napravi konec! Janko Nepomuk Jeglič je tudi še vedna vodja II. mestne šole! Še enkrat: V Ljubljani je treba javnega shoda! Ljudstvo naj govori!

—r— **Učiteljci Alojzij Burnikovi** v Postojni, ki je prejela 10% draginjsko doklado, je pomotoma priložen v zadnjem izkazu križec. S tem ji odvzemamo to breme!

—r— **Umrl je tovariš Martin Grčar**, vpkokojni nadučitelj na Mirni na Dolenjskem. R. i. p.!

—r— **Iz seje c. kr. okraj. šol. sveta v Krškem 13. januarja 1913.** 1. Odobri se račun in proračun okraj. šol. zaklada. — 2. V Tržišču se postavi novo poslopje z dvema učnima osebama. — 3. Šola v Št. Janžu se razširi v petrazrednico. — 4. Josipu Tratarju se prizna 3 starostna doklada. — 5. Poslovnik za delovanje kraj. šol. sveta se odobri in predloži c. kr. dež. š. svetu. — 6. Stavi se terno predlog za službo v Leskovcu.

—r— **Volitev v okrajni šolski svet za idrijski sodni okraj** se je vršila v četrtek, dne 9. t. m., v občinski dvorani v Idriji. Voliti je bilo enega zastopnika in enega namestnika. Volitev je vodil c. kr. okr. glavar Ekel. Volilni upravičenci so vsi občinski svetovalci tega sodnega okraja. Izvoljena sta klerikalca Filip Rudolf, posestnik s Črna vrha kot zastopnik, in Peternel Franc, kovač iz Žirov, kot namestnik; dobila sta po 19 glasov. Napredni glasovi so bili oddani dr. Stanislavu Bevku, ravnatelju c. kr. državne realke v Idriji in občinskemu svetovalcu Leopoldu Aliču iz Idrije. Dobila sta po 11 glasov. Te volitve so zopet pokazale, koliko je klerikalcem za stvar, ko so volili dva svoja pristaša, ki o šolstvu niti pojma nimata.

—r— **Nalezljive bolezni pri otrocih.** V Godešičah, Gorenji vasi in Retečah se je pojavil dušljivi kašelj, v Prašah in Ziganji vasi pa osepnice.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Mestni šolski svet v Ljubljani je imenoval namesto obolelega učitelja Antona Razingerja volonterko Ivanka Zupanovo za suplentinjo na II. mestni deklisli ljudski šoli v Ljubljani za suplentinjo v Vel. Podlogu je imenovana namesto obolele učiteljice Ane Jakove bivša suplentinja pri Sv. Križu Ana Čermeljeva. Za prov. učiteljico v Cerkljah pa je imenovana namesto prostovoljno odstopivše učiteljice Ane Vavkneve bivša suplentinja v Trziču Franciška Urbančičeva.

—r— **Osebna vest.** C. kr. vadniška vrtarica Vilma Josinova na ljubljanskem učiteljski je prišla v 8. činovni razred.

—r— **Izjava.** Glede na vest, priobčeno v »Učit. Tovarišu« št. 2. z dne 10. januarja 1913, dovolite, gospod urednik, naj konstatujem resnici na ljubo, da nisem bil pri volitvi dveh izvedencev in njihovih namestnikov izmed učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet logaški kandidat nobene stranke. Zakaj me je volil g. Oswald ter drugi tovariši in tovarišice, mi ni znano. O kandidaturi nisem govoril z njimi nikdar nobene besede. Sploh pa izjavljam, da nisem sedaj pripadnik nobene politične stranke, ampak samo učitelj. — Grahovo pri Cerknici. dne 12. januarja 1913. — Josip Kobal, šolski voditelj.

—r— **Učiteljstvo radovljiskega okraja** je imelo svojo običajno letno konferenco dne 21. decembra preteklega leta v šolskem poslopju na Jesenicah. C. kr. okrajni šolski nadzornik Janko Janežič otvoril konferenco, pozdravi navzoče. zlasti novoimenovane nadučitelje: Julija Slapšaka v Radovljici, Frana Flereta v Kranjski gori, Josipa Sedlaka na Jesenicah in Franca Silvestra v Bohinjski Bistrici. S toplimi besedami se spominja marljive umrle učiteljice Terezije Sterletove v Gorjah. Za svojega namestnika imenuje Ivana Rihteršiča, nadučitelja iz Srednje vasi. Za zapisnikarja sta bila izvoljena z vzklikom Franc Silvester, nadučitelj v Bohinjski Bistrici, in Franciška Zemljanova, učiteljica prav tam, za overovatelja zapisnika pa Jožef Ažman, nadučitelj na Breznici, in Janko Baraga, nadučitelj na Koroški Beli. — Nadzornik Janežič obširno in temeljito poroča o nemškem pouku v ljudski šoli. — Zaradi bolezni Leona Piboutza z Jesenic je izostalo njegovo poročilo: Zgodovina in zemljepis pri pouku v ljudski šoli. — Nadučitelj iz Radovljice Julij Slapšak poroča o alkoholu (alkohol in narodno gospodarstvo, higiena in narodna morala.) — Cilka Vilmanova, učiteljica na Jesenicah, poroča o važnosti vsakdanjih malih zapiskov pri raznih šolskih predmetih. — O stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice poroča nadučitelj Jožef Ažman. Pregledovalca računov: Egidij Schifrer, učitelj na Jesenicah, in Ivan Lagar, nadučitelj v Kamni gorici, sta pregledala knjižnične račune in jih našla v redu. — V stalni odhor so voljeni: Jožef Ažman, nadučitelj na Breznici, Ivan Šega, učitelj v Radovljici, Janko Vrežec, nadučitelj v Ribnem, ga. Mihaela Huth Ranzingerjeva, učiteljica v Radovljici. — V knjižnični odbor so voljeni: Jožef Ažman, nadučitelj na Breznici, Franc Jaklič, učitelj v Radovljici, Ivan Šega učitelj v Radovljici, Ivan Semerl, učitelj v Lescah, in gospa Mihaela Huth-Ranzingerjeva, učiteljica v Radovljici.

— Pod vodstvom okrajnega glavarja Franca Župneka se vrši volitev zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet. Izvoljena sta kot zastopnika: Ivan Šega, učitelj v Radovljici, in Valentin Zavrl, nadučitelj v Begunjah; kot naslednika pa Janko Baraga, nadučitelj na Koroški Beli, in Jožef Žirovnik, nadučitelj v Gorjah. — V manjšini so ostali Slomškarji; Julij Slapšak, Jos. Pleničar, Fr. Rus in Franc Flere. — Nadučitelj Iv. Rihteršič se zahvali gosp. nadzorniku za spretno vodstvo konferencie se poslovi od njega. V imenu učiteljskega društva za radovljiski okraj se poslovi od gospoda nadzornika Ivan Šega, predsednik imenovanega društva. Gosp. nadzornik Janežič se obema zahvali in prosi navzoče, naj ga ohranijo v prijaznem spominu. Večina učiteljstva se je udeležila skupnega obeda »Pri pošti«. (I. Schrey).

Štajerske vesti.

—š— **Vprašanje rezervista.** Prijatelj s Štajerskega nam piše: Ali je komu znano, so li bili pretečene tedne poklicani k vojakom tudi učitelji? Prosim zanesljivih odgovorov v prihodnji številki!

—š— **Vladna skrb za nemško šolstvo v Celju.** Pravična naša avstrij. vlada ne skrbi samo za nemško gimnazijo v Celju, tudi za drugo nemško šolstvo v Celju se po očetovsko briga. Davčna moč mesta Celja je sicer mala in popolnoma odvisna od slovenskih konzumentov — rekrutov pride iz nemškega Celja tudi malo — a kaj to stori? Celjska mestna občina je ustanovila dvorazredni trgovski šoli, eno za dečke, eno za deklice. Ta dva zavoda sta »mestna« — seveda le po imenu. Celjsko mesto nima še za lastno upravo in obresti dolgov dovolj denarja, kamoli za strokovno šolstvo! Imam pred seboj podatke o vzdrževanju »mestne« deklishe trgovske šole za leto 1910. Ta šola je stala skupno 11.840 K, mesto je pa prispevalo le 240 K! Država je dala 5000, dežela 3000 K; ostalo je vrgla šolnina. Tako se ustanavljajo »mestni« zavodi za denar slovenskih davkoplačevalcev, samo da se ponemčuje in krepki celjsko renegatstvo! Ako bi kaj takega ustanovila kaka slovenska občina, bi seveda ne bilo niti pri državi niti pri deželi dobiti niti vinarja. In dr. Korošec bi obstruiral, da zve država za našo nezadovoljnost — vlada bi pa obstrukcijo v prid

nenasitnim klerikalnim zadolževalnicam odkupila. Zato se vedno dobi denar, za slovenske šole pa ne.

—š— **S Štajerskega nam pišejo:** Veste zakaj smo morali imeti v četrtek, dne 2. januarja, šolo? Zato, ker smo se javno dogmali, in ker se je reklo, kakor je to v enakih slučajih navadno: »Anläßlich einer Anfrage fand...« Če torej ne bi nihče vprašal, bi nihče ne — našel!

—š— **Šolska veselica**, prav zabavna, se vrši v prid novoustavljene šolarski kuhinji dne 19. januarja t. l. v novem »Gasilnem domu« na Gomilskem. Poleg zanimivih pevskih in godbenih točk uprizori šolska mladina igrokaz »Lažnjiva Milena«, spisal M. Gregoričeva, in s spremljevanjem klavirja spevoigra »Kosova gostija«, priredil po narodni pesmi M. Kosi. — Sedeži prvih vrst 1 K, ostalih vrst, 60 v., stojišče 30 v. Začetek ob 3. uri popoldne. — Vsi prijatelji šolske mladine so vljudno vabljeni.

—š— **»Schulverein« na Štajerskem.** Kaj se vse upajo Nemci na Štajerskem! V županiji Jarenina hočejo postaviti kar dve šoli, eno na Pesnici, drugo na Dobrenju. Za šolo na Dobrenju je zapustil pred leti neki slov. dobrotnik večjo vsoto. To hočejo Schulvereinovci porabiti za nemško šolo na Dobrenju! Glavarstvo pojde Nemcem seveda na roko. — Kje pa ostaja potrební slovenski odpor?

Goriške vesti.

—g— **V šesti činovni razred** je pomaknjen ravnatelj moškega učiteljsišča v Gorici Viktor Bežek.

—g— **Postanek grofije Goriške.** O tem predmetu je predaval profesor dr. K. Capuder na tretjem letošnjem predavanju Muzejskega društva za Kranjsko. Jedro poznejše goriške grofije je tvorila spodnja Vipavska dolina med Sočo, Vipavo, Vrtovinjskim potokom in Trnovskim gozdom. Glavna kraja sta bila grad Solkan in pa vas Gorica. Polovico tega ozemlja je daroval cesar Oton III. l. 1001. oglejskemu patriarhu, drugo pa furlanskemu grofu Verihenu, hoteč s tem ta, v strateškem in trgovskem oziru važni prehod iz Kranjske v Italijo ohraniti v zanesljivih rokah. O dogodkih XI. veka viri skoro ničesar ne poročajo. Predavatelj za vrača trditev nekterih zgodovinarjev, da so Goriški v XI. veku gospodovali koroški Eppenštajnovci, in sicer zaradi tega, ker kritika ne priznava tozadevne listine samostanu Rosazzo iz l. 1496. Od početka XII. veka je bila Goriška v oblasti grofov lurngavskih; bili so posebno zaradi tega vplivni, ker so tudi oskrbovali posestva oglejskega patriarha. Dr. Capuder zanikuje, da bi bila Goriška že od l. 1001. sem grofija, zakaj šele Lurngavci so prinesli s seboj grofovski naslov. Da bi bilo goriško gospodstvo formalno povzdignjeno v grofijo, za to ni dokaza, pač pa so si lurngavski grofje najbrž sami polagoma uzurpirali naslov »goriških grofov«, ki se da prvič zaslediti l. 1217. V sredini XIII. veka so si pridobili še Tirolsko grofijo, in ko je Rudolf Habsburški l. 1286. svojemu prijatelju Majnhardu, gospodu Goriške in Tirolske, podelil še Koroško, so Lurngavci postali državni knezi.

Istrske vesti.

—i— **Veliko novo morsko kopališče.** Sestavila se je akcijska družba z glavnico 12 milijonov kron, ki bo med reko in Opatijo napravila novo veliko moderno kopališče.

—i— **Narodni dom in puljsko vojaštvo.** Vojaška oblast je zopet dovolila vojaštvu obisk puljskega Narodnega doma.

—i— **Ljudska knjižnica v Pazinu.** V mesecu oktobru in novembru je število izposojenih knjig malo upadlo, ali tekem meseca decembra je zopet poraslo. Izdanih je bilo 154 knjig. V vsem minoletem letu je bilo izdanih 1710 knjig, torej 625 več nego v prejšnjem letu. Od obstanka knjižnice je bilo izposojenih 4212 knjig. Knjižnica šteje 1330 del, a v zadnjem mesecu se je povečala z lepim številom novih in vrednih knjig.

Tržaške vesti.

—t— **Pouk v proračunu mestne občine tržaške za leto 1913.** Dohodki sestajajo iz šolnin, proračunjenih K 50.900 (lani kron 152.300), iz davka na zapuščine itd. Skupno znašajo po proračunu za leto 1913 K 443.000, dočim so znašali za leto 1912 K 499.440, torej letos za K 56.440 manj, ker se je postavil dohodek iz zapuščin in drugih virov (»Contributi«) s K 450.400 manj nego lani. To pa bržkone ne bude upravičeno, ker se ti dohodki z vsakim letom celo večajo. — Stroški za šole so velikanski in tem močnejše jih občutijo davkoplačevalci, ker se občina trdovratno brani oddati srednje šole državi. Lani je država občino skoro prisilila, da ji odstopi realko na Acquedottu, in res je mestni svet zaradi upravičenega pritiska to tudi sklenil; vendar, ker še po-

godba med občino in vlado ni perfektna, se nahajajo postavke za to šolo še v letošnjem mestnem proračunu. Mestna občina vzdržuje 2 samostojni italijanski gimnaziji (podružnica višje gimnazije je postala zaradi sklepa mestnega sveta z dne 6. maja 1912 samostojna s pričetkom šolskega l. 1912/13), na katerih poučuje 31 profesorjev s plačami K 209.900; drugi stroški za gimnazije znašajo K 38.280. Mestna italijanska realka na Acquedottu ima 23 profesorjev, ki dobivajo plač za K 157.690. Mestna realka pri Sv. Jakobu (samostojna zaradi sklepa mestnega sveta z dne 28. maja 1910) pa ima 14 profesorjev s plačami v skupnem znesku 94.970 kron. Obe občinski realki staneta, vpošteto vse stroške, K 318.220. Gimnazije in realke stanejo mestno občino skupno nič manj ko K 566.400, kar bi vse lahko bilo občini prihranjeno, če bi se bilo — kakor so naši poslanci vedno zahtevali — prepustilo srednje šole državi, ki jih je bila vedno pripravljena prevzeti! — Mestni italijanski licej ima cel regiment učiteljskih oseb in so proračunjeni stroški za leto 1913 na K 240.340, za K 30.000 več nego lani! — Za vse srednje šolstvo torej, gimnazije, realke in licej, od katerih nima 80.000 tržaških Slovencev nič ali kvečjemu to, da se v njih njihovi otroci pošaljancijo, troši naša občina letno redno nad osemstotisoč kron! — Za ljudsko šolstvo, mestno in okoličansko, stavi občina v proračun za leto 1913 K 2.060.550, za letovadno šolo K 32.680, za šolo za gluhoneme K 33.290, za večerne šole v mestu K 15.600, v okolici K 1200 za »rikreatorij« za dečke K 69.290, za občinsko biblioteko K 38.450, za naturhistorični muzej K 47.500, za muzej umetnosti K 46.440, »Società agraria« dobi K 14.470 (zakaj?), »Lega Nazionale« K 15.000 (in CMD?), »Laška univerza« K 10.000 (ta zaklad znaša že K 80.600), »Università del Popolo« K 8000, občinske ljudske knjižnice K 12.120 itd. Za podporo ubogim družinam, katerih otroci so v solah K 23.000 (te podpore večinoma pojedjo renjiki). Za obutev ubogim šolarjem (seveda le italijanskim) K 12.000, za šolarske obede K 60.000 itd. — Če primerjamo postavke tega oddelka z lanskim proračunom, vidimo, da so se letos zvišati stroški za novo mesto ravnatelja (druge občinske gimnazije) in dveh letovadnih učiteljev s skupno plačo K 25.060; za povešek razredov in učnih oseb na realki pri Sv. Jakobu K 21.320; za nove učne osebe na liceju K 28.220, za druge nove učne osebe K 24.870. Zaradi samostojnosti druge gimnazije znaša strošek za to K 15.500 več. Kaj od tega pride na Slovence? Nič! — Skupni stroški v tem oddelku znašajo po proračunu za leto 1913 K 3.755.250 proti K 3.666.526 za leto 1912; stroški so torej za letos proračunjeni za K 88.730 večji znesek.

Koroške vesti.

—k— **Učiteljske plače na Koroškem.** Silno veliko govore o tej stvari, posebno pa ljudstvo na deželi. Meščani so malo bolj prebrisani, ti pomenljivo namigavajo in pravijo, učiteljem so plače izboljšane, smo vendar naprednjaki v pravem pomenu besede. A dokazi so slabi. Sicer je res deželni zbor zvišal učiteljske plače po 200 K, seveda a konto zvišanja deželnih doklad. Ker so slabi časi zaradi vojne, kmetje menijo, da so vzrok vsemu zlu zopet učitelji, ker so dobili po 16 kron več na mesec. Namen deželnih poslancev je tudi, da kmet zaradi zopet nad učiteljem, češ, da njegove zahteve nimajo konca in kraja. Se živo spominjamo, kako je bilo, ko je lansko leto nemška zveza državnih poslancev zavrgla zahteve učiteljev. Dosti smo čitali, kako sta nas Waldner in Pacher, slavnoslavna sina Nemčije, na cedilu pustila. Nemški učitelji so to imenovali izdajstvo in precej krepko udrihali po krivcih. A zdaj so se pomirili, pohlevni so postali kot ovčice, ker so baje dobili drugega mazila. — Kako lahko bi država opomogla deželam, da bi se vendar vprašanje učiteljskih zahtev poravnalo. Saniranje deželnih financ bi precej okrepčalo zadolžene dežele. A koroških pridnih sinov politika je ta, da se stvar učiteljstva le navidezno reši potom zvišanja deželnih doklad, in da potem sadove malega finančnega načrta potegnejo zase. Koroški deželni poslanci mislijo: Dolgovi nas pokopljejo, zlažimo se ljudstvu, da učitelji pomrjejo od glada, če jim ne priskočimo na pomoč. Dajmo jim vendar par kronic za agitacijo, državno pomoč pa vtaknimo v svoje prazne žepce. Pokrijemo dolgove, zraven pa še za nas kaj odpade, učitelji pa se naj praskajo s kmeti. Saj jih potem lahko zlorablamo zoper kmete in nemška šuntarija gre potem zopet slavna pota.

—k— **Na naslov deželnega šolskega sveta v Celovcu.** Skoro pet let se že bore Slovenci v Vogrčah za šolo s slovenskim učnim jezikom. Šlo je od Poncija do Pilata, od instance do instance, dokler ni že skoro pred letom razsodilo

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26

(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

upravno sodišče na Dunaju, da mora deželni šolski svet v Celovcu uvesti na šoli v Vogrčah slovenski učni jezik. Toda deželni šolski svet se za ta ukaz do sedaj še ni zmenil, in kaže se ti oblastni Nemci še celo tako predrzni, da so izjavili, da se to ne bo nikdar zgodilo. Deželni šolski svet se protivi naravnost najvišji odločbi; če o tem najvišja instanca že kaj ve, ne vemo, gotovo pa je, da če ve in ne zna ali noče svojih ukrepov tudi uresničiti, da jo stavlja to v jako čudno luč. Bržkone pa je cela stvar v rokah nižjih šolskih funkcionarjev, ki sporazumno z deželnim šolskim svetom bagatelizirajo ukrepe najvišje instance.

—k— Iz Celovca nam pišejo: Odbor Učiteljske Zaveze na Koroškem je sprejel 6. t. m. sledečo izjavo: »Začetkom meseca januarja tega leta je bila neka bivša učiteljica od nekega c. kr. okrajnega šolskega sveta nastavljena kot suplentinja, četudi je pred približno desetimi leti resignirala na svojo službeno mesto in je od tistokrat živela v nekem župnišču kot gospodinja (Wirtschafterin). Ker pa blizu sto absolventov celovškega učiteljskega čaka na službeno nameščenje, smatra odbor koroške Učiteljske Zaveze za svojo dolžnost, protestirati proti temu nastavljanju — ako tudi gre le za suplenta. — Sumijo okrajni šolski svet v St. Vidu in je — umevno — učiteljstvo ondodnega okraja sila razburjeno. — Nič se temu ne čudimo, saj pride ta vest iz dežele Steinwenderjeve!

—k— Berlin — za koroške obmejne šole. Glasom poročila koroškega vodstva nemškega »Schulvereina« je prejele to vodstvo v Celovcu iz Berlina 235 M kakor darilo za obmejne šole na Koroškem. S temi in drugimi šulverajskimi darovi so bile osrečene sledeče šole: St. Jakob v Rožu, Železna kaplja, Prevalje, Trušnje Dholica in Sele. — Torej z denarjem hočejo vzdrževati Nemci sedanji, naravnost barbarski šolski sistem, Nemci v Berlinu pa bi gotovo bolje storili, da bi porabili ta denar za svojo mladino in prepustili skrb za naše šole nam samim!

—k— Kako se vzgaja slovenska šolska mladina za — »Schulverein«! — Nemški »Schulverein« je zgradil v Vodičji vasi blizu Beljaka brez vseh ovir šolsko stavbo, ki nosi napis »Rosegger Schule«. Zanimivo je, da je šola dobila svoj lastni okoliš in jo mora vzdrževati občina, oziroma dežela. »Schulvereinu« pa je zasiguran vpliv pri nameščanju učiteljstva in pri vzgoji mladine. Dasi obiskuje šolo nad 90 odstotkov popolnoma slovenskih otrok, je v šolskih prostorih čitati sledeči poziv: »Kinder, wenn ihr aus der Schule entlassen werdet, vergesst nicht des Deutschen Schulvereines! — Ciril - Metodovi družbi pa, ki hoče v ondodni občini na željo prebivalstva postaviti slovensko šolo, nagaja občina, in oblasti zavlačujejo stvar. Vsekakor pa upamo, da se kljub vsem zaprekam ustanovi že v doglednem času nova rešiteljica slovenske mladine: CM šola v Vodičji vasi. — Od druge strani nam pišejo: Ciril - Metodova družba namerava ustanoviti na željo prebivalstva v Vodičji vasi pri Beljaku, ki je v ogromni večini slovensko, slovensko šolo. Oblasti pa ji pri tem nagajajo, kjer morejo in zavlačujejo zgradbo slovenske šole, kolikor morejo. »Schulverein« pa je zgradil nemško šolo ne samo brez ovir, marveč z vsestransko pomočjo nemških oblasti. To šolo obiskuje 90 odstotkov slovenskih otrok. Vkljub temu pa si drznejo Nemci v šolskih prostorih napravljati napise sledeče vsebine: Otroci, kadar zapustite šolo, ne pozabite na nemški šulferajn. Namen je prozoren, in lahko si mislijo slovenski starši, kakšen mora biti pouk v taki šoli in komu zaupava slovenska mati svojo deco.

Splošni vestnik.

»Liberalci zakrivali zopet hud udarec Slovincem!« Tako vzklika sobotni »Slovenec« in nadaljuje: »Rešitev italijanskega vseučiliškega vprašanja pomenja za nas hud udarec. Zakrivali ga niso v zadnji vrsti liberalci. Ko so se naši poslanci poizkuševali, tudi z obstrukcijo, borili proti italijanski zahtevi, so stali liberalci posmehljivo na strani ali pa so celo metali našim poslancem polena pod noge. To je dalo vladi in njenim strankam pogum, da so se upali preko nas zadevo rešiti. Mislili so: Jugoslovani itak niso edini, zato jim že lahko pri-

smolimo to zaušnico. Liberalna strankarska zagrizenost je zopet enkrat provzročila veliko škodo celemu narodu. Res, za kaj drugega kot za škodo liberalci niso na svetu.« — Ni naš namen, da bi koga branili; navajamo samo gola dejstva, ki naj sama govore in ki naj dokažejo, koliko je klerikalcem do slovenskega vseučilišča! 1. V deželnem zboru kranjskem so sklenili porabiti vseučiliški fond v znesku 750.000 K za saniranje svoje gospodarske organizacije — in so ga tudi porabili. — 2. Občinski svet ljubljanski je dovolil trem vseučiliškim docentom v naučne svrhe enkratne podpore po 2000 kron. Klerikalca Štefe in Kregar sta proti temu sklepu rekurala, deželni odbor je s svojo klerikalno večino rekurzu ugodil. — 3. Da dokaže naša klerikalna državnoborska delegacija svojo resno voljo, je poslala v boj svojega najnezmogljivejšega člana — Gostinčarja — ki pozna univerzo samo od zunaj. — Vse to centralna vlada ve in zato sklepa čisto logično: 1. Ako klerikalci razmetajo denar, ki je namenjen ustanovitvi slovenske univerze, za druge namene, ki nimajo z univerzo takorekoč absolutno nobenega stika, 2. ako ne dovoljujejo, da bi se izobrazili vseučiliški profesorji, 3. ako prepučajo boj za univerzo najnezmogljivejšemu svojemu poslancu, potem je moja sodba hitro gotova: Slovincem ni nič do univerze, torej jim univerze tudi ne dam! — Potemtakem se mora »Slovenec« apostrofiranje pravilno glasiti tako: »Klerikalci zakrivali zopet hud udarec Slovincem... Res, za kaj drugega kot za škodo klerikalci niso na svetu!« — S tem torej »Slovenec« sofistiko popravljamo, kakor to odgovarja resnici!

V obrambo učiteljev, ki morajo na vojaške vaje, so poslanci Biankini in tovariši v seji narodne zbornice dne 29. novembra 1912 na ministra deželne brambe in justice. Interpelacija imunizira neki članek v zaderskem »Narodnem listu«, ki je opisoval, kako nepristojno in prezirljivo se postopa z učitelji na vojaških vajah. Posebno so bile lanske vaje v Sinju prava muka za učitelje. Mi ne pravimo — pravi članek — da naj bi učitelji ne vršili vojaških vaj kakor drugi vojaki, samo protestiramo proti postopanju neklih gospodov oficirjev in proti tistemu poniževanju ugleda in izobrazbe učiteljev. Kolika krivica se godi učiteljem, ko se postopa z njimi kakor z najneotesanejšimi, ko se od njih, izmučenih po napornem šolskem in narodnem delu, zahteva, naj izvajajo dotične vaje z isto brzino in točnostjo, kakor jih izvajajo aktivni vojaki! Interpelantje vprašujejo ministra za deželno brambo, dali se hoče zavzeti za to, da se bo na vojaških vajah z učitelji pristojno postopalo, da ne bo več povoda za omenjene pritožbe? Ali hoče minister justice naložiti svojim podrejenecem v Dalmaciji, da ne bodo plenili objektivnih tožb, ki jih donajajo javni listi, ako so naperjeni proti vojaštvu, ki tudi spada pod kontrolo javnega mnenja. In ta kontrola je neobhodno potrebna.

Vojaške vaje deželne brambe. Leta 1913 se bodo vršile vaje deželne brambe v dveh rokih. Vaje prvega roka začno dne 15. julija, drugega pa 1. septembra. K tem vajam se vpokliče moštvo, ki je vezano iti letos na vaje, in ono, ki je z vajami zaostalo. Moštva 11. in 12. službenega leta ne vpokličejo. — Poljedelcem in kmečkim delavcem je dovoljeno, da si lahko izberejo čas, kadar bi jim bolje sodilo delati vaje, morajo pa to takoj javiti pristojnemu županstvu. Opozorite jih na to!

Kulturno delo v Novi Srbiji. Občina Ohridska je otvorila javno ljudsko čitalnico, kjer bodo občinstvu na razpolago vsi srbski listi. — Značilno je, da kranjski deželni odbor ne dovoljuje občinam ustanavljanja javnih ljudskih knjižnic. Torej smo na Kranjskem v kulturi daleč zadaj!

Vzorne tečaje za mizarje, krojače, črevljarje, kolarje, ključavničarje, elektroin vodovodne inštalaterje, krznarje itd. priredi tudi etos c. kr. obrtno-pospeševalni urad na Dunaju. Pojasnila dajejo zavodi za pospeševanje obrti. — Opozorite prizadete!

Avstrijska vlada vzgaja Albancem učiteljski naraščaj na ta način, kakor poroča »Slovenski Branik«, da pošilja albanske mladeniče na avstrijska učiteljska, kjer jih prav z vsem preskrbuje. Tudi na celovško učiteljsko je o svojem času poklicala avstrijska vlada take albanske učiteljske. Oskrbela jim je stanovanje,

hrano, dajala jim je denar celo za osebno zabavo in ustanove za počitniško potovanje. — Na istem učiteljskem pa so odklonili nad 10 nadarjenih slovenskih mladeničev češ, da ni več prostora. Za avstrijske državljane slovenske narodnosti popolnoma umevno! Kam pa naj gre avstrijska vlada z Albanci, ako bi se ozirala na vsiljive Slovence, ki bi se radi izobrazili na svoje stroške, da pozneje koristijo narodu in domovini? Slovenci na Koroškem bi sicer res potrebovali 300 do 400 slovenskih učiteljev, a jih imajo le nekaj nad 20, toda prednost gre Albancem, ki sicer nimajo še šol in jih tudi ne marajo, a njihova mladina rada pohajkuje po svetu na stroške — avstrijske vlade.

Zahvala. Tvrdba H. Suttner v Ljubljani je podarila Ciril Metodovi šoli pri sv. Jakobu v Trstu krasno stensko uro. Podpisano vodstvo Ciril Metodove šole pri sv. Jakobu v Trstu se za ta dar najsrčneje zahvaljuje. Vodstvo deške Ciril Metodove šole pri sv. Jakobu v Trstu.

Nemci se bodo učili slovenščine. Nemškonalni graški »Tagblatt«, ki se sicer neznanško zgraža nad jezikovnimi aferami pri sodiščih, državnih uradih in na železnici, ki jih provzročajo vedno le slovenski »hujskači«, je posvetil cel članek vprašanju reorganizacije slovenskega pouka na nemških šolah. Članek pravi, da se znanje slovenščine med Nemci še vedno omalovažuje, ki zato zaostajajo za slovenskimi izobraženci. Vse javno življenje v jezikovno mešanih krajih zahteva znanje slovenščine, bodisi v uradu ali kjerkoli, zakaj le jezikovno popolnoma usposobljeni Nemci bodo mogli izpodrinuti še tisto malo številu slovenskega uradništva in učiteljstva, kar je tudi v narodnem oziru velike važnosti. Zato predlaga članek, naj se po slovenskem zgledu tudi v nemških obmejnih krajih kakor tudi po večjih mestih ustanove utrakvistične ljudske šole, zakaj te, da bodo prinesle Nemcem obilo blagoslova. Namesto dosedanjih slovenskih kurzov na srednjih šolah in po učiteljskih naj se uvede slovenščina kot obvezen predmet, da bo nemško učiteljstvo usposobljeno tudi za utrakvistične šole. Ker pa zahteva tak pouk očitno nekoliko več truda, bi ne bilo napačno, če bi se tem učiteljem priznala tudi denarne podpore.

Potreba inteligentnih moči v novih krajih Srbije. Reškemu »Novemu Listu« pišejo iz Beograda: Za nove kraje, ki so bili popolnoma zapuščen, bo treba jako veliko inteligentnih sil raznih strok. Tega so se zavedli mnogi iz vaših strani in sploh slovanskih krajev ter ali že prihajajo ali pa se prijavljajo. Treba pa je, da tem potom opozorimo vse aspirante na taka mesta, da sedaj še ni čas niti da se izpostavljajo riziku, niti da vznemirjajo tukajšnje kroge, ki imajo sedaj še z drugimi stvarmi polne roke dela in čez glavo skrbi. Za nove kraje bo treba mnogo učiteljev, učiteljic, profesorjev, geometrov, arhitektov in zlasti zdravnikov. Treba bo dalje mnogo nižjih uradnikov, zlasti finančnih, davčnih in carinskih, dalje poštarjev in železničarjev. Končno bo treba mnogo boljših delavcev raznih strok in obrtnikov. Misli se tudi na naseljevanje kmetiškega življa in malih posestnikov v zapuščenih, a plodnih krajih. Oziralo se bo pri tem največ na Srbo-Hrvate in Slovence, potem pa na ostale Slovence. Toda kakor sem rekel, sedaj je še prezgodaj govoriti o konkretnostih in računati na neposredno imenovanje. Srbija je še v vojni, za katero se ne ve, kdaj se dovrši. Evropa se nahaja sredi velike krize, in mnoga teritorialna vprašanja še niso rešena. Poteklo bo še nekaj časa, preden bo mogoče misliti na reševanje personalnih vprašanj. Že sedaj pa bodi inteligenca resno opozorjena na to, da se skrbno pazi kdo gre in koga se pošlje semkaj; zakaj ravno v razmerah po vojni bo treba najboljših in najpouzgodnejših moči, ne pa kakih srečolovcev, ki bi radi na lahak in cen način prišli do dobre eksistence.

Eksotična uživanja na Francoskem. Gotovo polovica gospode pariških krogov jemlje redno narkotična sredstva: morfium, kokain, veronal, eter itd. V pariških listih trdijo, da se narkotičnih sredstev vedno več poslužujejo izobraženi krogi, in te dni je bilo dosti razpravljanja o teh sredstvih, ko je umrl neki profesor, zastrupljen z morfijem, in ko je izdihnila neka ugledna Parižanka zaradi jemanja kokaina. Uživanje strupa se širi. Vsi francoski mornariški častniki pušijo opium. Tudi perfekt pariške policije Lépine upo-

rablja narkotična sredstva. — Znaki hiperkulture, ki vedejo v degeneriranje.

Za tujski promet je nameravala vlada nastavit nekake inštruktorje, a ta načrt se ni obnesel. Sicer se je pa postavila vlada v zadnjem času na stališče, da bo vse zadeve, ki se tičejo tujskega prometa, pustila deželnim organizacijam, ki naj se potem pobrigajo za to stvar vsaka v svojem okrožju. Tudi podpore se bodo omejile, ker se niso delile res s smislu prometnih koristi, ampak bolj z ozirom na politične vplive.

Odkritje nove zemlje na južnem polu. V Buenos Aires se je povrnil dr. Filchner s svoje ekspedicije na južni pol. On je odkril novo zemljo, ki jo je imenoval zemljo kralja Luitpolda, neko ledeno bariero pa je krstil po imenu cesarja Viljema II.

Žganje po poroti. Iz Varšave poročajo da je delavec Dombrovski povabil na žganje 11 svojih prijateljev, ki so pričali pred poroto njemu v prilog, ter je bil oproščen obtožbe. Toliko žganja so popili, da je 5 teh prič umrlo takoj, drugi so nevarno oboleli.

Nova ekspedicija na južni tečaj. Znani polarski preiskovalec Shakleton pripravlja novo ekspedicijo, s katero hoče odpotovati na južni tečaj.

Nemška katoliška duhovščina za Schulverein. Kako se čedalje bolj vnema nemška duhovščina za društvo, ki je največji škodljivec Slovenstvu, dokazuje letak, ki ga je izdal Schulverein in se nahaja med drugim v njem dopis župnika iz Trabocha o. Ruperta Traschwandnerja. Ta gospod povdarja v svojem pismu nemškemu Schulvereinu, »da se od nemških staršev rojen čuti nemškega duhovnika in je član nemškega Schulvereina, kar hoče tudi ostati, dokler bo društvo zvesto dosedanjim svojim smotom, da noče biti nič drugega nego narodno obrambno društvo in ne protiverške smeri. Schulvereinu želi na podlagi narodne edinstvi najboljše prospek...« Še odločneje se je izrazil v prid nemškemu Schulvereinu dekan Piml iz Češke, pisoč: »Očitane, da je nemški Schulverein protikatoliški, le zlobno natočevanje. To društvo, ki ga je oživil katoliški duhovnik (Mitterer) se vzdržuje sleherne strankarske politike. Po moji misli bi moral biti vsak Nemec član tega obrambnega društva.« — In kako proslavlja Schulverein in njegovo delovanje o vsaki priliki in nepriliki tolikrat imenovani pesnik duhovnik Kernstock! Nemška duhovščina gori in dela za narodno skrajno krivični Schulverein in mu želi najširše razprostranitve in največjih uspehov. To dejstvo naj bi uvaževali tisti slovenski duhovniki, ki bi najraje kar porušili našo družbo sv. CM., čeprav ta že po svojih pravilih izključuje politiško in protiverško smer.

Sežiganje mrličev na katoliškem Bavarskem je notranje ministrstvo dovolilo.

Nove pisemske marke v Rusiji pridejo v promet z ruskim novim letom. Prvič bo to, da bodo ruske marke slikane z glavami svojih carjev in z dogodki iz ruske zgodovine. Trdijo, da bodo marke jako lepe, ker so slike napravili prvi ruski umetniki.

Dobrodelnost ameriških milijonarjev. Lansko leto so darovali ameriški milijonarji v dobrodelne svrhe vsega skupaj 1600 milijonov kron.

Dva milijona v dobrodelne svrhe. Iz Berlina poročajo, da je lastništvo znanih tvornic barv Höchstu darovalo v dobrodelne svrhe svoto 2 milj. mark ob priliki 50letnice, odkar obstojijo te tvornice.

Razgled po šolskem svetu

— Vojaško ljudsko šolo je ustanovilo vojno ministrstvo v Trebinju v Hercegovini; šola je za dečke in deklice. Tudi po okupaciji so poučevali otroke vojak-učitelji.

— Kinematograf kot učno sredstvo pri gluhozemih. Znano je da gluhozem »čitajo« z ustnic istega, s katerim govorijo, ker oni ne slišijo glasov, ampak le pazijo na gibanje ustnic, jezika, grla itd. V kinematografu vse to vidijo na igralcih in tako oni pravzaprav »slišijo«, kaj se govori, medtem ko mi le vidimo gibanje oseb. Rimski list »Tribuna« pripoveduje, da so gluhozem v kinematografu dognali, da igralci govore dostikrat vse kaj drugega, kot kar spada k igri. Nekateri so tekst stenografirali, in povečini se ujema z besedilom igre. Za gluhozeme je baje kinematograf jako poučno in zabavno razvedrilo.

— Taft postane profesor. Predsednik Zedinjenih držav, Taft, postane, kakor poročajo listi, vseučiliški profesor in bo dobival za to letne plače 20.000 mark. Predaval bo iz pravne stroke.

— Maloruska univerza. Poljski klub se je izjavil za ustanovitev samostojne maloruske univerze v Galiciji, katere ustanovitev naj se napove do 1. oktobra l. 1916. Levovska univerza mora ostati poljska. Če se do 1. julija l. 1916. ne izvrši zakon v zadevi ustanovitve maloruske univerze, naj se s 1. oktobrom l. 1916. oživotvori poseben provizoričen vseučiliški študij z maloruskim učnim jezikom, a kraj naj se določi s posebno naredbo, a sporazumno z obema narodnostima. Kraj maloruske univerze se mora določiti zakonitim potom. Vsekakor pa se mora pred zagotovitvijo ustanovitve maloruske univerze zagotoviti delazmožnost gališkega deželnega zbora.

— Avstrijske univerze so imele v šolskem letu 1911/1912 slušateljev 22.733. Slušateljic je bilo 1772 (7,8%), na Dunaju 491, v Levovu 425, v Krakovu 344, v Pragi 156. Po fakultetah je bila razdelitev sledeča: Teol. 1521, pravnikov 10.849 (47,7%), med. 4466 (19,7%), fil. 5897 (25,9%). Rednih slušateljev in slušateljic je bilo v celoti 19.952, izrednih 2663, hospitantov in hospitantk pa 118.

— Učenjak utonil. V Benetkah je utonil znani fizik in meteorolog Ottorino Luardo.

— Srednje šole v Mostarju zaprte. Iz Sarajeva poročajo graškim listom, da so v Mostarju zaprli vse srednje šole, ker se bodo porabile v druge svrhe. Sekcijski načelnik dvorni svetnik Paul je v svrhu nadzorstva odpotoval v Mostar.

— Veleizdajniški proces. Policija je v Sarajevem zaprla osem dijakov, ki se bodo koncem tega meseca morali zagovarjati zaradi veleizdaje.

— Dvoboj dveh šolarjev. V Maku sta se dvobojevala šolarja Jožef Torda in Aleksander Fekete. Samokresa sta izmaknila mlada duelanta svojima očetoma. Fekete je bil nevarno ranjen.

— Ukradena učiteljeva ura. Dunajski listi poročajo: Mlad idealen učitelj na Dunaju je nekega dne pogrešil svoj uro, ki jo je imel v šoli na mizi. Že je hotel izvršiti telesno preiskavo med učenci, ko se je spomnil, da bi tako javno osramočenje lahko slabo vplivalo na mladega tatu. Zato je vsako preiskavo opustil, otrokom povedal, kaj se je zgodilo, in poudaril grdobijo čina. Rekel je, da ne mara vedeti, kdo je to storil. Čez tri dni bo vsakega posebe spustil v razred, pa kdor je ukradel uro, naj jo položi na mizo. Rečeno, storjeno; učiteljevo postopanje je imelo uspeh. Toda kakšna so bila učiteljeva čuvstva in njegovo lice, ko je namesto ure našel na mizi — zastavni listek!

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporoča Izvozna hiša **ZEFIRE** Prokop Skorkovský in sin v Humpolcu na Češkem. Vzorci na željo franco. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 58. Kranjsko.

Na enorazredni ljudski šoli na Dobravi pri Kropi se bo stalno namestila služba učitelja in voditelja s postavnimi prejemki. Redno opremljene prošnje je vložiti predpisanim potom pri podpisnem c. kr. okrajnem šolskem svetu do 10. februarja 1913. Prosilci, ki v kranjski učiteljski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnozdravniškim izprijevalom dokazati, da so telesno popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 8. januarja 1913.

Knjigoveznica

Iv. Bonač

Ljubljana, Šelenburgova ul.

priporoča vsakovrstna knjigoveška dela, galanterijo, passepartuje itd. Posebno močna vez za knjižnice in čitalnice.

Cene zmerne, delo solidno.

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8

priporoča sledeče mladinske spise:

A. Rapè: Mladini, I. zvezek.
Spisi Mišjakovega Julčka, I., II., III. zv.
E. Gangl: Zbrani spisi, I., II. zvezek.
J. Slapšak: Turki pred sv. Tihom.
A. Rapè: Dane.
J. Ribičič: Kraljestvo čebel.
M. Gregorič: Otroški oder. IX

Vsaka šola naj bi imela vsaj po toliko izvodov teh najboljših mladinskih spisov, kolikor ima razredov.

Ceniki zastoj in poštine prosto.

Učiteljska tiskarna

r. z. z. o. z.

VIII Ljubljana

Frančiškanska ulica št. 8.

priporoča:

Kuverte za šol. naznanila, negumirane.
Uradne kuverte z napisom za šol. vodstva in krajne šolske svete.

Učne načrte za vse kategorije šol.

Načela za občni učni načrt ponavljalne šole.

Cesarsko pesem, čveteroglasno.

Telovadba, Brunet.

Narodne pesmi, J. Žirovnik, I in II. zvezek.

Slava cesarju Francu Jožefu I. in besedilo E. Adamič.

O prvinah in skupinah, Stupar.

Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe?

Dr. E. Bretl.

Meterske trake, mape za šolsko matico, pisemski papir s kuvertami, pivnik, ovojni papir, podkladek itd.

Izvršilni predpis k dokončnemu šolskemu in učnemu redu, slovenski in nemški.

Popravna znamenja na veliki lepenki.

: Ceniki zastoj in poštine prosto. :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

: :

Slovensko Abecedo

za ženska ročna dela

(II. pomnožena izdaja) po 20 vin. komad priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani,

Krojaška ulica 8./II.

Snazno se oblači vsa rodovina, ki si naroč zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsové

učiteljeve soproge, v Novém Hradku p. Met.

(dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov cečila kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.

Blago je stalnobarvno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Anton Krušič,

krojaški mojster in trgovec

v Gorici

Tržaška ulica števil. 16

v lastni hiši

in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina

raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških

tovaren

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.</